

Projekt

z dnia 22 maja 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XIII/99/2025
RADY GMINY ROGOWO**

z dnia 27 maja 2025 r.

**w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo
na lata 2025-2028"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, poz. 1572, poz. 1907, poz. 1940) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rogowo na lata 2025 – 2028”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rogowo.

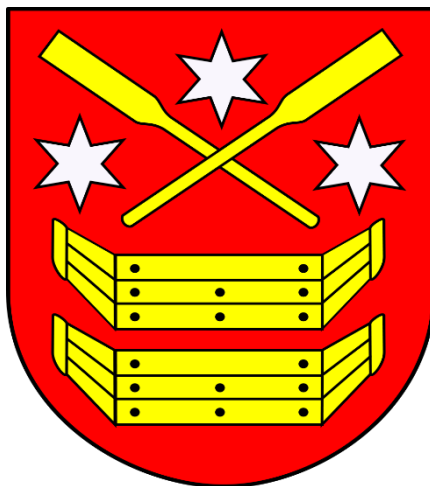
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Robert Wódczak

GMINA ROGOWO

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2025 – 2028

Spis treści

1. WSTĘP	3
1.1. Charakterystyka Gminy Rogowo	4
2. PODSTAWA PRAWNA I CELE OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
2.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	5
2.2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego - relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie kraju i województwa	8
2.2.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026.	9
2.2.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	9
2.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	10
2.2.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.	11
2.3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego - relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.	11
2.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+	12
2.3.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego	14
2.3.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2021 – 2024.	14
2.3.4. Strategia Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2023 – 2033.	16
2.4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego – relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	17
2.4.1. Strategia Rozwoju Gminy Rogowo na lata 2023 – 2032	17
2.4.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rogowo	18
2.4.3. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	18
3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY ROGOWO	23
3.1. Zarys historii obszaru gminy	23
3.2. Gminna ewidencja zabytków	26
3.3. Zabytki o największym znaczeniu dla gminy	34
3.4. Zabytki archeologiczne	38
4. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	39
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	45
6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	48
7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	48
8. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	49

1. WSTĘP

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo należącej do powiatu żnińskiego, w województwie kujawsko – pomorskim na lata 2025 – 2028 został opracowany w związku z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), który nakłada na Gminy obowiązek sporządzenia i przyjęcia przedmiotowego dokumentu.

Coraz powszechniejsza wśród mieszkańców jest świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków. Obywatelskim obowiązkiem jest dbanie o należyty stan i atrakcyjny wygląd zabytków. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. W takich przedsięwzięciach pomagać ma wynikający ze społecznej potrzeby, gminny program opieki nad zabytkami, który jest także czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o dobrą kondycję substancji zabytkowej.

Celem niniejszego opracowania jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami oraz dążenie do osiągnięcia odczuwalnej a społecznie akceptowalnej poprawy stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Rogowo.

Przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały, gminny program opieki nad zabytkami nie stanowi aktu prawa miejscowego, lecz jest elementem polityki samorządowej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program opieki nad zabytkami ma na celu pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania są skierowane na ochronę zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, m.in. poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości i świadomość wspólnoty kulturowej. Głównym zagadnieniem ujętym w gminnym programie opieki nad zabytkami dla Gminy Rogowo jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się na jej obszarze. Przedmiotem Programu jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy Rogowo, a celem określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

Program, który opracowywany jest na 4 lata, po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedłożony Radzie Gminy Rogowo w celu podjęcia stosownej uchwały. Natomiast Wójt Gminy Rogowo z jego realizacji sporządza, co dwa lata, sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo na lata 2025 – 2028 jest dokumentem aktualizującym Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo na lata 2021 – 2024.

1.1. Charakterystyka Gminy Rogowo

Gmina Rogowo położona jest w południowo – zachodniej części województwa kujawsko – pomorskiego, w powiecie żnińskim. Od strony południowej granica gminy jest jednocześnie granicą województwa.

Gmina Rogowo graniczy z 7 gminami:

- od północnego zachodu z gminą Janowiec Wielkopolski,
- od północy z Gminą Żnin,
- od północnego wschodu z gminą Gąsawa,
- od wschodu z gminą Mogilno,
- od południowego wschodu z gminą Trzemeszno,
- od południa z gminą Gniezno,
- od południowego zachodu z gminą Mieleszyn.

Powierzchnia gminy Rogowo wynosi 178,56 km², co plasuje ją pod względem powierzchni na drugiej pozycji w powiecie żnińskim (po gminie miejskiej Żnin).

Obszar gminy podzielony jest na 20 sołectw: Budziszewo, Cegielnia, Cotoń, Czewujewo, Gałęzewo, Gościeszyn, Grochowska Księża, Grochowska Szlachecka, Izdebnice, Lubcz, Międzyrzec, Niedźwiady, Recz, Rogowo, Ryszewo, Rzym, Skórki, Wiewiórczyn, Zalesie, Złotniki.

Na koniec 2020 roku wg danych Urzędu Gminy Rogowo (stały meldunek) obszar gminy Rogowo zamieszkiwało 6 806 osób.

Dominującą funkcją gminy jest rolnictwo oraz obsługa rolnictwa. Według danych za 2020 r. (wg spisu rolnego) na terenie gminy Rogowo prowadzonych było 441 gospodarstw rolnych. Na obszarze Gminy znajduje się 111 km² użytków rolnych, co stanowi 62 % powierzchni ogółem jednostki. Wskaźnik lesistości wynosi 26%. Pod względem warunków klimatycznych Gmina należy do strefy środkowej, natomiast pod względem fizyko - geograficznym położona jest w obrębie makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego i mezoregionu Pojezierza Gnieźnieńskiego. Należy do dorzecza Warty. Głównym ciekim Gminy jest rzeka Wełna przepływająca z południa na zachód, na kilkukilometrowym odcinku tworzy zachodnią granicę. Obszar obejmuje ciąg jezior rynnowych z największymi: Rogowskim, Zioło i Wolskim. Względy krajobrazowe i ochronne zdecydowały o wyznaczeniu „Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Rogowskich”. Na terenie gminy znajduje się Rezerwat Przyrody „Międzyrzec” oraz użytk ekologiczny „Długi Bród”.

Gmina Rogowo położona jest na obszarze regionu historyczno – etnograficznego zwanego Pałukami, graniczy zaś z Kujawami oraz Wielkopolską. Położenie na styku różnych regionów etnograficznych sprawiło, że krzyżują się tu wpływy trzech kultur.

Rogowo leży na terenie najstarszego osadnictwa okresu prasłowiańskiego. Przed przeszło 2,5 tys. lat, w wieku VI – IV p.n.e. był to obszar, na którym znajdowały się prasłowiańskie osady kultury łużyckiej. Świadczą o tym pozostałości licznych osiedli, odkrytych podczas prac wykopaliskowych w najbliższym sąsiedztwie Rogowa m.in. w Izdebnicy oraz Reczu.

W okresie formowania się państwa polskiego Rogowo leżało na obszarach stanowiących centralny ośrodek Polski Piastowskiej. Najstarsza wzmianka o Rogowie pochodzi już z 1311 r.

2. PODSTAWA PRAWNA I CELE OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną do sporządzenia niniejszego programu stanowi art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292). Zgodnie ze wskazanym powyżej art. ustawy program ten ma na celu, w szczególności:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw, sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Cele i priorytety, jakie są wyznaczane w programie, wynikają nie tylko z wymagań ustawowych, ale także podporządkowane są głównemu celowi działań samorządu, czyli osiągnięciu zrównoważonego rozwoju gminy. Wspomniany rozwój prowadzić ma do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Wdrożenie programu wynika z kolei z ustawowych obowiązków władz samorządowych z zakresu kultury i ochrony zabytków, w myśl zapisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), które mówią, że ochrona zabytków i opieka nad zabytkami stanowi jedno z zadań własnych gminy i jest jednym z elementów „zaspakajania zbiorowych potrzeb wspólnoty”.

2.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

Ochrona i opieka nad dziedzictwem kulturowym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest regulowana wieloma aktami prawnymi, które powinny być uwzględnione w opracowywaniu programów opieki nad zabytkami. Fundamentem systemu ochrony kulturowego w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), stanowi ona bowiem, że ochrona zabytków to konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela, co zostało zawarte w:

- art. 5 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka, i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju,
- art. 6 ust. 1 Konstytucji RP mówiącym, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju,
- art. 86 Konstytucji RP stanowiącym, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, określa politykę zarządzania zabytkami, oraz wyznacza główne zadania państwa oraz obywateli (właścicieli i użytkowników

obiektów zabytkowych). W świetle ww. ustawy opieka nad obiektami sprawowana jest przez właściciela lub posiadacza i polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczenia dla historii i kultury.

Ponadto szczegółowe zapisy ustawy określają przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ochrona zabytków (art. 4) polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast opieka nad zabytkami (art. 5) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Opiece i ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania (art. 6):

- zabytki nieruchome: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej, rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie ustawodawczej mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa wskazuje także formy ochrony zabytków (art. 7), którymi są:

- wpis do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji wydanej przez WKZ z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy,
- uznanie za Pomnik Historii przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego,
- utworzenie parku kulturowego przez radę gminy na podstawie uchwały,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności (art. 18 ust. 2):

- uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,
- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami (art. 18 ust. 2 pkt 3).

Ustawa wskazuje, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, parków kulturowych (art. 19).

Ustawa w art. 20 stanowi o konieczności uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie kształtowania i zagospodarowania terenu, zaś w art. 21, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Ponadto art. 22 ust. 4 określa, że Wójt (prezydent miasta, burmistrz) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Zgodnie z art. 22 ust. 5 w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Do obowiązków gminy należy m.in.:

- sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87);
- sporządzenie gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, opracowanego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 roku (art. 88).

Organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków (art. 89).

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), w art. 7 ust 1 pkt. 9 zostały określone zadania własne gminy, tj. „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy [...] kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania obejmujące kwestie: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy.

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w innych obowiązujących ustawach, w tym:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 385),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 164 z późn. zm.).

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego - relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie kraju i województwa

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo został sporządzony z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań ochrony zabytków dziedzictwa kulturowego, w tym aktów prawa oraz innych opracowań strategicznych o podobnej tematyce.

Na szczeblu krajowym możemy wyodrębnić kilka podstawowych dokumentów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego.

2.2.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026

Krajowy Program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023 – 2026 przyjęty został w dniu 8 grudnia 2023 r. przez Radę Ministrów uchwałą nr 242 w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023 - 2026”. Przedmiotowy dokument został utworzony na podstawie przepisów art. 84, art. 85 ust. 1 i 2 oraz 86 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292). Według powyższych artykułów ww. ustawy obowiązek sporządzenia Krajowego programu ochrony zabytków spoczywa na ministrze we wsparciu Generalnego Konserwatora Zabytków. Sporządza się go na okres 4 lat. Program określa cele i kierunki działań, a także zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, sposób finansowania wspomnianych działań oraz harmonogram. Przedmiotowy Program ma za zadanie usprawnienie nadzoru nad służbami konserwatorskimi, oraz określenie źródła finansowania inwestycji i procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji oraz przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych. Celem głównym Krajowego Programu Opieki nad Zabytkami jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce. Do realizacji tego celu opracowano trzy cele szczegółowe dotyczące:

- weryfikacji wybranego zasobu zabytków i wzmocnienia narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości,
- wzmocnienia potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków,
- roli zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja).

Do realizacji wszystkich celów i zadań wymienionych w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026 opracowano szczegółowy harmonogram wraz z planem finansowym programu. Dokument jest uzupełniony o projekt systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz analizę ryzyka.

Rozwiązaniem porządkującym zagadnienia przedstawione w powyższym programie są kierunki działań, wskazujące na konkretne zadania priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2026 r. Są to:

- podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego kraju,
- ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości,
- realizacja międzynarodowych zobowiązań,
- cyfryzacja procesów administracyjnych,
- wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków,
- reforma finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych,
- edukacja – podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Budżet Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026 wynosi 55,8 mln zł, a podmiotami koordynującymi zadania są:

- Departament Ochrony Zabytków,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków.

2.2.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (zwana dalej KSRR) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. KSRR rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określone w filarze „rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony”.

Strategia zakłada bardziej precyzyjne dobieranie działań ukierunkowanych terytorialnie, wykraczając poza utrwalone schematy myślenia i administracyjnie podporządkowane podziały. Rozwój odpowiedzialny, rozumiany również jako rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, oznacza w szczególności włączanie tych obszarów, które są słabsze gospodarczo i mniej odporne na zjawiska kryzysowe.

Polityka regionalna w perspektywie do 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. KSRR dostrzega również problem zmian klimatu i uwzględnia wagę zasobów przyrodniczych jako potencjalnego czynnika rozwoju regionu, bazującego na usługach ekosystemowych i realizowanego w sposób zrównoważony, uwzględniający potrzeby przyszłych pokoleń. Jednocześnie KSRR wspiera konkurencyjność regionów, zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W strategii istotną wagę przypisuje się rozwijaniu kompetencji administracji publicznej, jakie są niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym. KSRR proponuje rozwiązania służące operacjonalizacji celów polityki regionalnej, a wraz z usprawnieniem mechanizmów i narzędzi koordynacji interwencji publicznej, szczególną wagę w systemie realizacji poświęca projektom strategicznym. KSRR realizuje dwie funkcje:

- uszczegóławiającą głównie w ramach 2. celu szczegółowego SOR (Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju) - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, w tym przyjętych tam projektów strategicznych oraz w odniesieniu do realizacji przez Polskę celów Strategii Europa 2020 i Agendy 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (ONZ);
- jako jedna z dziewięciu strategii zintegrowanych, zapewnia spójność merytoryczną i realizacyjną głównych dokumentów programowych w wymiarze rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego.

2.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju i opracowana została zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. Ww. dokument przyjęty został uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 roku. Zgodnie z wymogami ustawowymi określono także wynikające z KPZK 2030 ustalenia i zalecenia dla przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego województw.

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu, oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Koncepcja jest też częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski. Oznacza to, że KPZK 2030 wraz z długo i średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi prezentują spójną wizję rozwoju Polski.

Celem strategicznym, zawartym w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest:

„Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Ponadto oprócz celu strategicznego, opracowano dodatkowo sześć celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Dwa z nich bezpośrednio dotyczą ochrony dziedzictwa kulturowego kraju tj.: Cel nr 4 - kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. Cel nr 6 - przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

KPZK wskazuje również najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),
- poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- wzmacniania odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),
- systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

Wizja polskiej przestrzeni w 2030 roku: przestrzeń Polski ma być przyjazna dla mieszkańców naszego kraju i z powodzeniem konkurować z przestrzenią europejską, siłą polskiej przestrzeni, podobnie jak w Europie, będzie rozwój obszarów funkcjonalnych.

2.2.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Dokument przyjęty został uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 roku. W treści strategii pojawia się zdanie wskazujące, że dziedzictwo kulturowe nie jest jedynie przedmiotem ochrony, ale także zasobem, który pozwala na budowanie i utrwalanie tożsamości, a także jest kluczowym elementem potencjału kulturowego. W ramach celu szczegółowego 2 „Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich” podstawą budowania silnego kapitału społecznego jest wzmacnianie prospołecznych postaw i tożsamości opartych na wspólnym dorobku kulturowym. Istotnymi elementami SRKS są m. in. działania ukierunkowane na wzmocnienie i wykorzystanie potencjału kultury i zasobów dziedzictwa narodowego na rzecz utrwalania wzorców i kompetencji sprzyjających rozwojowi kapitału społecznego.

W ramach celu szczegółowego 2 SRKS wyróżniono następujące priorytety:

- tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,
- digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
- wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

2.3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego - relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.

Samorząd Województwa Kujawsko – Pomorskiego prowadzi działania z zakresu ochrony zabytków jako jednostka samorządu terytorialnego, realizując zadania, wynikające z zapisów ustawowych. Ponadto Samorząd Województwa Kujawsko – Pomorskiego sprawuje opiekę nad zabytkami, będąc ich właścicielem.

Na szczeblu wojewódzkim zostały opracowane dokumenty strategiczne, które są podstawą prawną oraz pozwalają wskazać kierunki działań dla programów na niższych poziomach jednostek samorządu terytorialnego.

2.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Strategia została przyjęta przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr XXVIII/399/20 z dnia 21 grudnia 2020 r. Strategia jest sporządzana dla okresu 2021-2030. Większość aspektów polityki rozwoju województwa ma charakter ciągły, a efekty części planowanych działań będą widoczne w pełni dopiero w długim okresie, horyzont czasowy w tytule strategii symbolicznie określono jako „2030+”.

Tematykę dotyczącą dziedzictwa kulturowego przedstawiono w celu głównym pn. „Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo” zawierający cel operacyjnego pn. „Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe”.

W ramach ww. celu operacyjnego wyróżnić można następujące kierunki rozwoju tj.:

— kształtowanie tożsamości regionalnej mieszkańców województwa

Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie i wzmacnianie poczucia przynależności do społeczności i zamieszkiwania na terytorium województwa kujawsko-pomorskiego. Wyjątek stanowi edukacja regionalna, realizująca zadania z zakresu kształtowania tożsamości regionalnej, ale realizowana w ramach działalności placówek oświatowych i adresowana przede wszystkim do dzieci i młodzieży jest przedmiotem celu operacyjnego „11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania”,

— kultywowanie tożsamości lokalnej mieszkańców województwa

Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie i wzmacnianie poczucia przynależności do lokalnych społeczności, związanych z charakterystycznym dla danego miejsca dziedzictwem świadczącym o odrębności przejawiającym się w zwyczajach, obrzędowości, strojach, innych wyznacznikach lokalności. Wsparcie nie może dotyczyć działań skierowanych przeciwko regionalnej tożsamości kujawsko-pomorskiej lub mających na celu jej dezintegrację,

— kształtowanie postaw patriotycznych mieszkańców województwa

Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie i wzmacnianie postaw patriotycznych społeczeństwa.

— rozwój oferty podmiotów upowszechniania kultury

Kierunek dotyczy działań związanych z rozwojem oferty instytucji kultury, oferowanej na poziomie lokalnym i regionalnym – adresowanych ze względu na swój charakter przede wszystkim do społeczności lokalnych lub społeczności województwa. W stosunku do kierunku „2405. Rozwój podmiotów prowadzących działalność artystyczną”, decydujący w demarkacji jest charakter danego przedsięwzięcia i jego powszechność występowania w przestrzeni kulturalnej kraju. Kierunek dotyczy wsparcia nie tylko podmiotów prowadzonych przez sektor publiczny, ale także przedsięwzięć komercyjnych (podmiotów gospodarczych), organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, osób indywidualnych – działających w obszarze kultury. Wyjątki - jeśli celem danego zadania jest przede wszystkim animacja (aktywizacja) społeczna, a nie rozwijanie postaw i zainteresowań kulturalnych mieszkańców, dane przedsięwzięcie powinno być realizowane w ramach celu operacyjnego „21. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego”,

— rozwój podmiotów prowadzących działalność artystyczną

Kierunek dotyczy działań związanych z rozwojem podmiotów prowadzących działalność artystyczną i wyspecjalizowanych instytucji kultury (kultury wysokiej – wymagającej kompetencji kulturowej odbiorcy) – postrzeganych ze względu na swój charakter za obiekty istotne i znaczące w skali kraju, oraz budzące zainteresowanie poza jego granicami. W stosunku do kierunku „2404. Rozwój oferty podmiotów upowszechniania kultury”, decydujący w demarkacji jest charakter danego przedsięwzięcia

i jego rzadkość (unikatowość) występowania w przestrzeni kulturalnej kraju, najczęściej powiązanie ze szczególnego rodzaju infrastrukturą służącą realizacji działania (wyspecjalizowane obiekty muzyczne, sceniczne, wystawiennicze itp.), oraz realizacja działania przez artystów o uznanej renomie. Kierunek dotyczy wsparcia nie tylko podmiotów prowadzonych przez sektor publiczny, ale także przedsięwzięć komercyjnych (podmiotów gospodarczych), organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, osób indywidualnych – działających w obszarze kultury.

Wyjątek: Do niniejszego kierunku zalicza się także organizacja imprez o charakterze masowym, niezwiązanych bezpośrednio z działalnościami kulturalnymi, ale mających oddziaływanie co najmniej ponadregionalne i wykorzystujących jako kontekst organizacji tło historyczne lub kulturowe danej lokalizacji.

— rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu

Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na kształtowanie wrażliwości kulturalnej oraz zainteresowania ofertą kultury (działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne prowadzące do zwiększenia partycypacji w życiu kulturalnym).

— upowszechnianie dostępu do zasobów kultury poprzez ich cyfryzację

Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu ułatwienie dostępu do zasobów kultury oraz prowadzonych działalności kulturalnych poprzez udostępnianie w wersji cyfrowej zbiorów lub dokonywanie transmisji (bądź publikowanie nagrań) wydarzeń kulturalnych (spektakle, koncerty itp.). Obejmuje zarówno przedsięwzięcia zakładające udostępnianie bezpłatne, jak i komercyjne – zarówno poprzez Internet, jak i na nośnikach.

Wyjątki: Kierunek nie dotyczy działań mających na celu digitalizację zbiorów lub rejestrację wydarzeń w celu wyłącznie ich zachowania (archiwizacji) – podejmowane działania muszą wiązać się z udostępnianiem wyników/efektów prac. Kierunek nie dotyczy digitalizacji zbiorów bibliotecznych, które zostały wyodrębnione jako odrębna kategoria.

— digitalizacja i udostępnianie zasobów bibliotek

Kierunek dotyczy digitalizacji i udostępniania zbiorów bibliotecznych w celu upowszechnienia czytelnictwa oraz ułatwienia dostępu mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego do zbiorów bibliotecznych. W zależności od szczegółowych rozwiązań dostęp może być bezpłatny lub odpłatny, lub też może być różnicowany dla grup społecznych (np. bezpłatny dla seniorów). W przypadku zaangażowania w projekt digitalizacji i udostępniania zbiorów bibliotecznych środków województwa kujawsko-pomorskiego, dostęp bezpłatny powinien być ograniczony do mieszkańców województwa lub osób kształcących się na jego terenie. Dodatkowo kierunek dotyczy działań mających na celu wyposażanie bibliotek w zbiory w formie audiobooków i e-booków.

— wspieranie działalności organizacji społecznych działających w dziedzinie kultury

Kierunek dotyczy działań mających na celu wspieranie funkcjonujących na terenie województwa organizacji społecznych działających w sferze kultury. Dotyczy przede wszystkim działań, które będą odnosiły się do trzech aspektów funkcjonowania organizacji społecznych: promowania współtworzenia kultury (realizowanej w sposób sformalizowany, w organizacjach), wsparcia organizacyjnego dla organizacji społecznych (w tym wsparcia pracowników, członków i wolontariuszy) oraz promowania województwa poprzez udział w działaniach na najwyższych poziomach krajowych (festiwale, przeglądy itp.) oraz na arenie międzynarodowej.

2.3.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Podstawowym celem Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego wskazanym w dokumencie jest: „zbudowanie struktur funkcjonalno – przestrzennych wzmacniających pozycję regionu oraz zapewniających wysoką jakość warunków życia jego mieszkańcom”.

Wśród celów zagospodarowania przestrzennego województwa pojawia się także ten dotyczący bezpośredniego ochrony dziedzictwa kulturowego:

- ochrona dziedzictwa kulturowego, zmierzająca do kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego i pojedynczych zabytków przed zniszczeniem, degradacją, dewaloryzacją oraz udostępniająca dziedzictwo kulturowe społeczeństwu.

Wyznaczone zostały także trzy **cele szczegółowe**, z których jeden wiąże się bezpośrednio z ochroną dziedzictwa:

- zwiększenie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim, jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.

Określono także **zasady**, które powinny być spełnione w celu zachowania dziedzictwa kulturowego regionu:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego w stanie umożliwiającym jego przetrwanie dla przyszłych pokoleń,
- harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- dbałość o integralność zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.

Wśród kierunków zagospodarowania przestrzennego, a ściślej ujmując kierunków rozwoju sieci osadniczej, pojawia się informacja na temat działań, przy pomocy których jest realizowana ochrona dziedzictwa kulturowego jednostek osadniczych województwa. Kładzie się tutaj nacisk na rewaloryzację zabytkowych układów urbanistycznych mających duże znaczenie kulturowe, ograniczenie, czy też eliminację ruchu samochodowego w zabytkowych centrach miast, a także konserwację i wykorzystanie zasobów dziedzictwa w postaci ruin.

2.3.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2021 – 2024

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2021 – 2024 został przyjęty Uchwałą nr XXXI/451/21 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 26 kwietnia 2021 r. Wojewódzki program opieki nad zabytkami to strategiczne narzędzie samorządu wojewódzkiego. Określone są w nim cele i kierunki działań. Ich wykonanie jest podstawą kreowania i realizacji polityki ochrony obiektów i obszarów zabytkowych. Mając na uwadze uwarunkowania prawnego – własnościowego obiektów zabytkowych nurt działań wojewódzkiego programu koncentruje się na kontynuowaniu i wzmacnianiu stanu zachowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, którego efekt to wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i regionalnej.

W ramach niniejszego programu cel nadrzędny określony w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich” będzie realizowany poprzez cele główne:

1. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo, w tym cel operacyjny:
 - 1.1. Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe, w oparciu o kierunki działań:
 - 1.1.1. Popularyzacja wiedzy o znaczeniu i konieczności ochrony, np.:
 - Wspieranie organizacji konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony dóbr kultury,

- Wspieranie działań na podstawie istniejących mechanizmów (stypendia, granty, otwarte konkursy ofert w ramach pożytku publicznego), popularyzatorskich, edukacyjnych i naukowych, związanych z opieką i ochroną dziedzictwa kulturowego,
 - Wspieranie działań podnoszących świadomość społeczną w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym organizowanych w ramach wojewódzkich obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa,
 - Wspieranie działań służących propagowaniu dziedzictwa kulturowego regionu poprzez środki przekazu elektronicznego i środki masowego przekazu.
- 1.1.2. Edukacja, np.:
- Kontynuowanie działań, zapoczątkowanych w latach poprzednich, związanych z konkursami wiedzy o regionie i zabytkach regionu,
 - Generowanie współpracy różnych podmiotów do tworzenia interdyscyplinarnego zaplecza działań edukacyjnych,
 - Wsparcie przy organizacji prelekcji, spotkań, publikacji, związanych z ukazaniem możliwości rozwoju małego biznesu, wraz z rozwojem infrastruktury, w powiązaniu z obszarami o walorach kulturowych – miejsca noclegowe, mała gastronomia, wypożyczalnie sprzętu turystycznego, usługi przewodników, itp.,
 - Upowszechnianie informacji na temat dostępnych stypendiów, grantów i innych form wsparcia związanych z opieką, ochroną, edukacją i popularyzacją dziedzictwa kulturowego regionu,
 - Wspomaganie organizacji szkoleń i wykładów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
 - Nagradzanie działań przyczyniających się do zachowania bądź przywracania historycznych wartości zasobów dziedzictwa kulturowego województwa,
 - Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie znaczenia, wartości i ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa,
 - Wspomaganie działań w obszarze digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania,
 - Wspieranie konkursów związanych z kulturą niematerialną regionu.
- 1.1.3. Promocja, np.:
- Kontynuacja działań Samorządu Województwa w zakresie imprez i wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe regionu,
 - Wspomaganie przedsięwzięć promujących najcenniejsze dla województwa obiekty o wartościach kulturowych, istniejące szlaki kulturowe czy markowe produkty turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym,
 - Współpraca przy tworzeniu publikacji promujących dziedzictwo kulturowe województwa,
 - Wspieranie mechanizmów umożliwiających działania związane promocją lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez wydarzenia i imprezy kulturalne, formy widowiskowe i rekonstrukcyjne,
 - Popularyzacja obiektów o statusie pomnika historii,
 - Wręczanie Medali Hereditas Saeculorum oraz rozstrzygnięcie konkursu Musejon – Kujawsko – Pomorskie Muzealne Wydarzenie Roku.
- 1.1.4. Dokumentacja i popularyzacja, np.:
- Wspieranie badań i tworzenie dokumentacji dotyczącej zjawisk z zakresu dziedzictwa, w tym dziedzictwa niematerialnego, w szczególności tradycyjnych zwyczajów ludowych, regionalnej muzyki, i tańca oraz folkloru słownego.
2. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko, w tym cel operacyjny:
- 2.1. Przestrzeń kulturowa, w oparciu o kierunki działań:
- 2.1.1. Ochrona ustawowa, np.:
- Wspieranie działań samorządów lokalnych zmierzających do nadania kolejnym obiektom statusu pomnika historii,
 - Wspieranie prac zmierzających do powoływania nowych parków kulturowych,

- Wspieranie inicjatyw zmierzających do wprowadzania zabytków ruchomych na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- Wspieranie działań zmierzających do poszerzania listy obiektów, wpisanych do rejestru zabytków,
- Propagowanie i wspieranie prac przy aktualizacji i uzupełnianiu wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

2.1.2. Prace konserwatorskie i restauratorskie, np.:

- Kontynuacja współfinansowania prac konserwatorsko – restauratorskich i ratunkowych przy obiektach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków oraz doskonalenie zasad przyznawania dotacji,
- Kontynuacja rozpoczętych prac remontowych, konserwatorskich i adaptacyjnych obiektów zabytkowych, będących własnością Samorządu Województwa,
- Kontynuacja wsparcia nowych inicjatyw zmierzających do ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury oraz rozwój infrastruktury obiektów istniejących,
- Wspomaganie działań konserwatorsko – restauracyjnych przy zabytkowych układach urbanistycznych i ruralistycznych.

2.1.3. Dokumentacja i badania, np.

- Współfinansowanie prac badawczych i dokumentacyjnych obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków jako integralnej części procesów konserwatorskich, z uwzględnieniem faktu, iż działania na poziomie dokumentacyjnym poprzedzają proces prac konserwatorskich i budowlanych, stanowiąc niejednokrotnie poważne obciążenie finansowe dla beneficjenta. W przypadku badań archeologicznych dokumentacja stanowi jedyną formę ochrony stanowisk, które po eksploracji przestaną istnieć fizycznie.

2.3.4.Strategia Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2023 – 2033

Przedmiotowa Strategia przyjęta została uchwałą nr XXXIII/252/2023 z dnia 25 kwietnia 2023 r. Powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę zdefiniowania kierunków kompleksowego rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu. Głównym jej celem jest wskazanie kierunków rozwoju powiatu, z wykorzystaniem potencjału gospodarczego i ludzkiego. Na podstawie informacji uzyskanych w wyniku diagnozy obszaru, ankiet, analizy SWOT oraz spotkań konsultacyjnych wypracowano szkielet Strategii, który złożony jest z trzech celów strategicznych, których uszczegółowieniem będą z kolei cele operacyjne, do których będą przypisane określone kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY I: Ekologiczny Powiat Żniński	
Lp.	Cel operacyjny
I.1	Poprawa jakości środowiska naturalnego
I.2	Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu
CEL STRATEGICZNY II: Bezpieczny i dobrze rozwinięty komunikacyjnie Powiat Żniński	
Lp.	Cel operacyjny
II.1	Poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa dróg powiatowych
II.2	Rozwój sieci dróg i szlaków rowerowych
II.3	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców powiatu
CEL STRATEGICZNY III: Zrównoważony rozwój społeczny Powiatu Żnińskiego	
Lp.	Cel operacyjny
III.1	Innowacyjna edukacja

III.2	Wczesna profilaktyka i nowoczesna opieka zdrowotna
III.3	Zrównoważona polityka społeczna, w tym rozwój usług społecznych dla osób wymagających wsparcia
CEL STRATEGICZNY IV	
Rozwój gospodarczy Powiatu Żnińskiego	
IV.1	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości
IV.2	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych / poszukujących pracy
IV.3	Rozwój i promocja zasobów turystycznych i kulturowych Powiatu Żnińskiego
CEL STRATEGICZNY V	
Przyjazna administracja	
V.1	Innowacyjna edukacja
V.2	Nowoczesne technologie usług publicznych i rozwój instytucji Powiatu Żnińskiego
V.3	Wykwalifikowana kadra i aktywna współpraca samorządowa

Obszar środowiska naturalnego to przede wszystkim działania z zakresu ochrony środowiska, przeciwdziałające zanieczyszczeniom powiatu i sprzyjające podnoszeniu świadomości ekologicznej.

Rozwój infrastruktury technicznej jest jednym z głównych czynników wpływających na stworzenie mieszkańcom właściwych warunków życia, a tym samym zagwarantowanie im określonego poziomu atrakcyjności pod względem miejsca zamieszkania. Na działania w ramach tego celu strategicznego składają się inwestycje z zakresu budowy dróg i szlaków rowerowych, a także poprawy bezpieczeństwa publicznego.

W wyniku realizacji działań infrastrukturalnych można zagwarantować mieszkańcom wysoką jakość życia, co w konsekwencji generuje rozwój społeczny, a także gospodarczy obszaru. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury przyczyni się do podniesienia konkurencyjności powiatu, a także może stanowić doskonały argument zachęcający do osiedlania się nowych mieszkańców na jego terenie.

Na działania w ramach celu strategicznego „Zrównoważony rozwój społeczny Powiatu Żnińskiego” składać będą się inwestycje z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej, a także działania o charakterze „miękkim” związane m.in. z propagowaniem zdrowego stylu oraz rozwojem usług społecznych dla osób wymagających wsparcia.

Realizacja celu „Rozwój gospodarczy Powiatu Żnińskiego” ma spowodować rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Będzie to sprzyjało wzrostowi konkurencyjności gospodarczej powiatu mierzonej wartością wytworzonych dóbr i usług oraz bezpośrednio i pośrednio wzrostowi konkurencyjności. Sam proces stymulowania rozwoju działalności gospodarczej podniesie również konkurencyjność inwestycyjną powiatu. Punktem wyjścia realizacji tego celu będą wewnętrzne zasoby posiadane przez powiat.

2.4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego – relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rogowo wykazuje zgodność z celami gminnych programów strategicznych.

2.4.1. Strategia Rozwoju Gminy Rogowo na lata 2023 – 2032

Powyższy dokument został uchwalony przez Radę Gminy Rogowo uchwałą nr XLVIII/345/2023 z dnia 27 lutego 2023 r. Głównym celem powyższej strategii jest „zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy gminy Rogowo do 2032 roku. Realizację wizji rozwoju gminy Rogowo umożliwiają cele strategiczne, sprecyzowane w ramach wyodrębnionych kierunków rozwoju gminy:

1. Wsparcie rozwoju gospodarczego do 2032 roku,
2. Poprawa standardu infrastruktury publicznej, w szczególności drogowej do 2032 roku,
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu do 2032 roku,
4. Unowocześnienie bazy edukacyjnej do 2032 roku,
5. Wsparcie placówek kulturalnych i dziedzictwa do 2032 roku,
6. Aktywizacja mieszkańców i promocja obszaru gminy do 2032 roku,
7. Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym do 2032 roku,
8. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i standardu usług świadczonych przez Gminę do 2032 roku.

2.4.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rogowo

Studium uchwalone zostało przez Radę Gminy Rogowo uchwałą nr LVII/414/2023 z dnia 20 grudnia. W dokumencie tym w rozdziale II dokonano opisu krajobrazu kulturowego, oraz przedstawiono uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków, a także dóbr kultury współczesnej.

Co jednak istotniejsze na mocy przepisów o ochronie zabytków w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się w szczególności ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz innych zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. Regulacje w powyższym zakresie w obowiązującym studium zawarte zostały w punkcie „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”. Określony został podstawowy kierunek działań konserwatorskich. Wyznaczono trzy strefy ochrony konserwatorskiej. Strefa „A” – pełnej ochrony konserwatorskiej, obejmuje obszary szczególnie wartościowe, wskazane do bezwzględnego zachowania, położone we wsiach: Czewujewo, Grochowiska Szlacheckie, Gościeszyn, Izdebno (cypel), Lubcz, Recz, Rogowo, Skórki (kaplica), Wola i Złotniki. Wszelkie działania inwestycyjne w tej sferze powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej, obejmuje obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru w skali nowej zabudowy. Zostały wyznaczone we wsiach: Budziszów, Cegielnia, Czewujewo, Grochowiska Księża, Grochowiska Szlacheckie, Gościeszyn, Izdebno (cypel), Lubcz, Mięcierzyn, Niedźwiady, Recz, Rogowo, Skórki, Wiewiórczyn, Wola i Złotniki. Uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków powinny być przebudowy obiektów zabytkowych, lokalizacje nowych obiektów, korekty układu przestrzennego.

Strefa „W” – ochrony archeologicznej, obejmuje rozpoznane potencjalne obszary występowania stanowisk archeologicznych. Szczególną ochroną należy objąć obszary objęte strefą „W” w obrębie Izdebno, Wiewiórczyn i Skórki. Uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków powinny być wszelkie prace ziemne projektowane na obszarze strefy ochrony archeologicznej w celu określenia zakresu badań archeologicznych.

Ponadto w studium w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków gminy Rogowo ustalono zasady zapewniające ich ochronę oraz określono działania, jakie należy przyjąć dla ochrony posiadanych zasobów kulturowych przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.4.3. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Są aktem planowania przestrzennego, w którym wiążące są ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego. W obowiązującym dla gminy Rogowo studium przyjęto, że na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy ustalić właściwy sposób ochrony, a zwłaszcza obiektów o szczególnych walorach kulturowych i historycznych poprzez odpowiednie działania konserwatorskie.

W 19 spośród 43 planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych przez Radę Gminy Rogowo zostały wprowadzone zapisy dotyczące stref ochrony konserwatorskiej:

Uchwała Nr VIII/46/99 Rady Gminy w Rogowie z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Rogowo:

- 1) dla działki nr 60/4 położonej w obrębie Wola:
 - teren stanowi zespół pałacowo – parkowy objęty strefą „A” pełnej ochrony konserwatorskiej i podlega ochronie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
 - adaptacji podlega istniejąca zabudowa pałacowa, z dopuszczeniem przebudowy i rozbudowy na warunkach określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z uwagi na położenie całego terenu w strefie „A” ochrony konserwatorskiej,
 - minimum 60,0% powierzchni terenu należy pozostawić ekologicznie czynne niezabudowane i nieutwardzone; zakaz dewastacji istniejącego parku,
 - wszelkie zmiany i zabiegi pielęgnacyjne na terenie parku można prowadzić wyłącznie po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- 2) dla działek nr 60/3, nr 62 i nr 65/5 położonych w obrębie Wola:
 - wymagane uzgodnienie projektu budowlanego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków z uwagi na położenie terenu w strefach „A” i „B” ochrony konserwatorskiej.

Uchwała Nr VIII/47/99 Rady Gminy w Rogowie z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Rogowo:

- a) dla działek nr 20/1, nr 20/2 i nr 20/3 (obecnie nr 1157, nr 1158 i nr 1159) położonych w Rogowie przy ul. Kościelnej:
 - z uwagi na położenie terenu w strefie „W” ochrony konserwatorskiej wymagane jest zapewnienie przez inwestora nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi; projekty budowlane obiektów należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Uchwała Nr VIII/48/99 Rady Gminy w Rogowie z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Niedźwiady:

- a) dla działki nr 30/3:
 - z uwagi na położenie części terenu w strefie „W” ochrony konserwatorskiej wymagane jest uzgodnienie projektu budowlanego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a w przypadku natrafienia w trakcie prac ziemnych na obiekt zabytkowy wstrzymanie prac i powiadomienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Uchwała Nr VIII/51/99 Rady Gminy w Rogowie z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w sołectwie Izdebno:

- z uwagi na położenie terenu w strefie „W” ochrony konserwatorskiej wymagane jest zapewnienie przez inwestora nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi; projekty budowlane obiektów należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Uchwała Nr XVI/117/2000 Rady Gminy w Rogowie z dnia 19 kwietnia 2000 r. w sprawie zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Rogowo obejmujących tereny położone w Grochowiskach Księżych i Cegielni – Gołąbkach:

- dla wszystkich terenów objętych zmianami wymagane jest każdorazowo uzyskanie uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Uchwała Nr XXI/150/2000 Rady Gminy w Rogowie z dnia 24 listopada 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Wola:

- dla działki nr 57/1 z uwagi na położenie części terenu w strefie „W” ochrony konserwatorskiej i w strefie ochrony zespołu pałacowego, wymagane uzgodnienie projektu budowlanego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a w przypadku natrafienia w trakcie prac ziemnych na obiekt zabytkowy wstrzymanie prac i powiadomienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Uchwała Nr XXII/161/2000 Rady Gminy w Rogowie z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Recz:

- z uwagi na położenie terenu w niewielkiej odległości od prehistorycznego grodziska, w strefie ochrony zespołu dworsko-pałacowego, wymagane jest uzgodnienie projektu budowlanego i projektu zagospodarowania każdej z działek z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków; w przypadku natrafienia w trakcie prac ziemnych na obiekt zabytkowy wstrzymanie prac i powiadomienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Uchwała Nr VI/34/03 Rady Gminy w Rogowie z dnia 28 lutego 2003 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Rogowo:

- ustala wymóg uzgodnienia projektów budowlanych ze Służbami Ochrony Zabytków; w przypadku natrafienia w trakcie prac ziemnych na obiekt zabytkowy wstrzymanie prac i powiadomienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Uchwała Nr VI/35/03 Rady Gminy w Rogowie z dnia 28 lutego 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 123/8 we wsi Izdebno, gmina Rogowo:

- przewiduje ze względu na położenie terenu w strefie „W” ochrony archeologicznej uzgodnienie ze Służbą Ochrony Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy projektów budowlanych; prace ziemne powinny odbywać się pod nadzorem archeologicznym; zakres prac archeologicznych zostanie ustalony na etapie uzgadniania projektu budowlanego.

Uchwała Nr XXVI/154/08 Rady Gminy w Rogowie z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działalności usługowej w miejscowościach: Rogowo, Izdebno i Grochowiska Księżę i zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Izdebno:

Wprowadza następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- wyznacza się tereny objęte strefą „W” ochrony archeologicznej, której zasięg pokazano na rysunku planu,
- na działkach położonych w obszarze strefy „W” ochrony archeologicznej dopuszcza się działalność inwestycyjną pod warunkiem przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych na koszt inwestora, a zakres prac archeologicznych określony zostanie przy opiniowaniu zagospodarowania terenu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- wszelkie prace ziemne, w tym inwestycje liniowe, prowadzone w granicach strefy wymagają zaopiniowania Konserwatora Zabytków.

Uchwała Nr VIII/54/2015 Rady Gminy Rogowo z dnia 30 października 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w obrębie Bożacin, gmina Rogowo:

Wprowadza następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- wyznacza się tereny objęte strefą „W” ochrony archeologicznej, obejmującą stanowisko archeologiczne zarejestrowane w trakcie badań powierzchniowych, wpisane do ewidencji zabytków, w granicach określonych na rysunku planu, którego ochronę należy uwzględnić na etapie projektu i realizacji inwestycji zgodnie z przepisami odrębnymi.

Uchwała Nr XXIV/171/2020 Rady Gminy Rogowo z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Niedźwiady dla obszaru położonego w rejonie Jeziora Koldrąbskiego oraz wsi Recz dla obszaru położonego w rejonie Jeziora Niedźwiady

Wprowadza następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XXIV/172/2020 Rady Gminy Rogowo z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórki i Szkółki dla obszaru położonego w rejonie rzeki Welny i Jeziora Tonowskiego. Wprowadza następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) w zakresie ochrony zabytków:
 - a) nakaz ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków,
 - b) dla ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków:
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnego pokrycia dachów, detali architektonicznych, tynków i kolorystyki, z zakazem ocieplania ścian frontowych i stosowania żaluzji zewnętrznych zasłaniających obramienia okienne,
 - zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnej stolarki z zachowaniem podziałów i kształtu;
- 2) strefę „A” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
 - b) nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 3) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
 - b) nakaz zachowania historycznej kompozycji cmentarza,
 - c) nakaz zachowania historycznych obiektów małej architektury,
 - d) nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 4) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XLIV/312/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Lubcz — część wschodnia - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej :

- 1) w zakresie ochrony zabytków:
 - a) nakaz ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków,

- b) dla ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków:
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnego pokrycia dachów, detali architektonicznych, tynków i kolorystyki, z zakazem ocieplania ścian frontowych i stosowania żaluzji zewnętrznych zasłaniających obramienia okienne,
 - zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnej stolarki z zachowaniem podziałów i kształtu;
- 2) strefę „A” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
 - b) nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 3) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) nakaz dostosowania nowo projektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną,
 - b) nakaz zachowania i rewitalizacji historycznej zieleni;
- 4) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XLIV/313/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Lubcz część zachodnia - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej :

- 1) w zakresie ochrony zabytków:
 - a) nakaz ochrony obiektów i obszarów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
 - b) dla ochrony obiektu zabytkowego ujętego w gminnej ewidencji zabytków:
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnego pokrycia dachów, detali architektonicznych, tynków i kolorystyki, z zakazem ocieplania ścian frontowych i stosowania żaluzji zewnętrznych zasłaniających obramienia okienne,
 - zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnej stolarki z zachowaniem podziałów i kształtu,
- 3) dla ochrony obszaru zabytkowego ujętego w gminnej ewidencji zabytków:
 - zakaz lokalizacji zabudowy,
 - nakaz zachowania historycznej kompozycji cmentarza,
 - nakaz zachowania historycznych obiektów małej architektury,

- nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 2) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną,
 - b) nakaz zachowania i rewaloryzacji historycznej zieleni;
- 3) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XLIV/314/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranych terenów położonych w obrębie Niedźwiady, Rogowo, Skórki i Szkółki - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała nr IX/69/2024 Rady Gminy Rogowo z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Rogowo dla obszaru położonego w rejonie ul. Polnej - w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej ustala się:

- 1) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - a) nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi do sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną, nakaz zachowania i rewaloryzacji historycznej zieleni;

3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY ROGOWO

3.1. Zarys historii obszaru gminy

Udokumentowana historia Rogowa sięga roku 1311, kiedy Mroczko, syn Przeclawa z Żernik otrzymał Rogowo w wyniku podziału majątności. Następni właściciele przyjęli od nazwy osady nazwisko Rogowscy i pieczętowali herbem Grzymała. Rogowo w tym czasie musiało więc być osadą znaczną i starą, skoro już w 1380 roku było lokowane na prawach miejskich. Nie zachował się jednak żaden dokument, czy zapis, podający dokładną datę nadania osadzie praw miejskich. Jedynie wzmianka w dokumencie z 1380 r. określająca Rogowo jako „civitas” pozwala stwierdzić, że już wówczas było ono miastem.

W 1580 roku Rogowo zamieszkiwało zaledwie 7 rzemieślników, 6 rybaków, komornik i piekarka. W tym też roku Rogowo dekretem starosty generalnego Wielkopolski zostało zamienione z miasta

na wieś: „ex oppido villa”. Decyzja ta nie spowodowała żadnych istotnych zmian w rozwoju Rogowa i trybie życia mieszkańców. Osada posiadała w dalszym ciągu układ przestrzenny i zabudowę o charakterze miejskim.

W XVII w., podczas „potopu” szwedzkiego Rogowo, podobnie jak i szereg sąsiednich ośrodków, uległo doszczętnemu zniszczeniu: wieś została obrabowana i spalona. Ówczesny właściciel Rogowa – Albert Węgierski odbudował je w całości. Obecny układ przestrzenny pochodzi z tego okresu. 15 czerwca 1672 roku Albert odnowił i potwierdził miastu dawne przywileje. Była to już druga lokacja Rogowa.

Po II rozbiorze Polski miasto znalazło się pod zaborem pruskim. Składało się z 27 domów, 14 stodół i 5 pustych placów. Zamieszkiwało je 210 mieszkańców. W tym stanie ostatni właściciel Rogowa, Jakub Korytowski sprzedał je rządowi pruskiemu. Położenie nad nowo powstałą granicą wpłynęło na utworzenie w 1793 roku w Rogowie komory celnej, co w sposób istotny wpłynęło na dalszy rozwój miasta i wzrost zamożności jego mieszkańców. W roku 1800 w mieście znajdowały się 34 domy, a zamieszkiwało je 266 osób.

Mimo zaboru i nabycia dóbr przez władze pruskie mieszkańcy miasta czuli się zawsze Polakami i czynnie wspierali wszelkie próby odzyskania niepodległości.

W 1849 roku, na polecenie władz pruskich rozebrano stary ratusz w Rogowie, a zbudowano nowy obiekt dla pruskiej administracji miasta. W 1883 roku, w 400 rocznicę śmierci Marcina Lutra został oddany do użytku w Rogowie, wybudowany w centrum miasta, kościół protestancki, który był symbolem procesu niemczenia miasta i okolicznych wsi. W pierwszym dniu 1919 roku w Rogowie oddział powstańczy, utworzony w konspiracji, złożony z mieszkańców Rogowa i okolicznych wsi, wczesnym rankiem opanował Rogowo i przyłączył się do maszerującego na Żnin zgrupowania powstańczego. Organizatorem oddziału rogowskiego i akcją opanowania Rogowa przewodził Franciszek Bernard. Pierwszym komendantem miasta z ramienia władz powstańczych, został mianowany Władysław Szulc. W wyniku zdecydowanego natarcia połączonych jednostek na stacjonujący w Żninie garnizon pruski miasto zostało jeszcze w tym samym dniu wyzwolone.

Niepodległość Rogowa trwała, aż do wybuchu II wojny światowej. 1 września 1939 roku dla Rogowian, podobnie jak dla wszystkich Polaków, był dniem wielkiego smutku, rozpacz i niepewności. Tydzień później do Rogowa wkroczyły wojska okupanta. Padł jeden symboliczny strzał oddany przez Polaka, który natychmiast został ujęty przez hitlerowców i rozstrzelany. Rogowo od pierwszych dni wojny, znalazło się pod okupacją hitlerowską. Okupanci przejęli urzędy i instytucje państwowe oraz zakłady przemysłowe, zniszczyli polskie emblematy, napisy polskie w miejscach publicznych oraz terroryzowali ludność polską. W samym Rogowie zamordowali czterech mieszkańców gminy: Jana Zanto z Czewujewa, Jana Białasa z Izdebnia, Stanisława Wesołowskiego ze Złotnik i Piotra Wajerta z Wiewiórczyna oraz przypadkowo przebywającego w Rogowie Hieronima Różańskiego z Mokronos. W grudniu 1939 roku Rogowo i okoliczne wsie: Złotniki, Grochowiska Szlacheckie, Grochowiska Księżę, Czewujewo, Izdebnia, Recz, Niedźwiady i Skórki przeżyły tragedię przymusowego wysiedlenia. Według relacji kobiety, która była naocznym świadkiem wysiedlenia gospodarza z miejscowości Recz, mieszkańców obudzono w nocy, dając im 15 minut czasu na opuszczenie gospodarstwa, bez prawa zabierania wartościowych przedmiotów i ciepłej odzieży. Mieszkańców Gminy Rogowo w większości wysiedlono w okolice Mińska Mazowieckiego oraz na Lubelszczyznę.

Gospodarstwa natychmiast obejmowali nowi właściciele – Niemcy sprowadzeni z nadbałtyckich republik Związku Radzieckiego – Litwy i Łotwy. W całości zostały przejęte przez Niemców nieliczne zakłady przemysłowe i usługowe. Polacy, którzy uniknęli wysiedlenia, otrzymywali, przez cały czas okupacji, niższe od Niemców płace, przy równocześnie wyższym podatku dochodowym. Ponadto mieli oni niższe racje żywnościowe i zaopatrzeniowe. W miejscach publicznych i w pracy obowiązywał surowy zakaz używania języka polskiego, a każdy Polak musiał klaniać się umundurowanemu Niemcowi. Wyjątkowo ponure były, w Rogowie lata okupacji, gdyż na miejscu pozostało niewiele

Polaków, którzy byli pod stałą kontrolą okupantów, bezwzględnych i wyjątkowo nieżyczliwie nastawionych do wszystkiego, co polskie. Generalna zimowa ofensywa radziecka, która ruszyła w styczniu na całej linii frontu, przyniosła wyzwolenie Rogowa i okolic. Hitlerowcy wycofali się w panice, nie próbując nawet stawiać oporu. 22 stycznia 1945 r. do miasta wkroczyły pierwsze oddziały Armii Radzieckiej. Następnego dnia zorganizowano pierwszy po wyzwoleniu aparat administracyjny gminy, a wszystkie instytucje, urzędy i zakłady użyteczności społecznej podjęły normalną pracę. Od 23 stycznia 1945 r. funkcję tymczasowego wójta gminy, pełnił Władysław Szymczak.

Pracownicy rogowskiej placówki pocztowej, aby przyspieszyć uruchomienie normalnej łączności sami wykonali prowizoryczny datownik. Był to jednowierszowy stempelek z tekstem „Rogowo”. Dnia 13 lutego 1945 r. Wójt Gminy Rogowo powołał do życia Ochotniczą Straż Pożarną, której pierwszym prezesem został Michał Szulc, a naczelnikiem Antoni Chudziński.

W pierwszym roku wolności dokonano ekshumacji zwłok Polaków zamordowanych na terenie Rogowa w 1939 roku. Trumny z prochami były wystawione na widok publiczny, a następnie odbył się manifestacyjny pogrzeb, w którym wzięły udział władze powiatowe, oficerowie i żołnierze wojska polskiego, organizacje społeczne oraz mieszkańcy Rogowa i najbliższych okolic.

Życie mieszkańców Gminy Rogowo zaczęło się normalizować. Swą działalność poszerzyły organizacje społeczne i kulturalne. Dnia 10 października 1945 roku rozpoczęło działalność Towarzystwo Śpiewu „Jutrzenka”, którego dyrygentem przez następne dziesięciolecia był Tadeusz Pietras. Dnia 1 stycznia 1948 roku oddano do użytku dobrze wyposażony Ośrodek Zdrowia, w 1949 roku utworzono Gminną Bibliotekę Publiczną z księgozbiorem liczącym 1146 woluminów. W 1950 roku odbudowano zniszczony podczas działań wojennych most na Wełnie oraz przywrócono pierwotny wygląd rynku.

Znaczącym wydarzeniem dla życia Rogowa i całej gromady było rozpoczęcie w 1969 roku budowy szkoły, nowoczesnej i znakomicie wyposażonej, która 2 listopada 1971 roku, w obecności władz powiatowych została oddana do użytku, otrzymując imię Mikołaja Kopernika.

Dnia 1 stycznia 1973 roku, na podstawie ustawy o utworzeniu gmin i zmiany ustawy o radach narodowych, decyzją władz wojewódzkich została utworzona Gmina Rogowo i wybrana nowa Gminna Rada Narodowa. Przewodniczącym tej pierwszej rady, składającej się z 44 radnych, w tym 22 członków PZPR, 12 członków ZSL i 10 bezpartyjnych, został wybrany Edward Pilaczyński.

W 1990 roku przywrócono w Polsce samorząd terytorialny. W stolicy gminy znajduje się Urząd Gminy Rogowo, będący siedzibą władz samorządowych.

3.2. Gminna ewidencja zabytków

GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW GMINY ROGOWO					
Nr karty adresowej	Miejscowość	Ulica	Nazwa obiektu	Uwagi	Własność
1	Budziśław		Dom nr 2	Murowany, XIX/XX w.	prywatna
2	Cegielnia		Dom nr 21	Gliniany; XIX/XX w.	prywatna
3	Cegielnia		Dom nr 23	Murowany; dawniej punkt felczerski, szkoła; XIX/XX w.	prywatna
4	Cegielnia		Cmentarz rzymskokatolicki	Początek XX wieku	gminna
5	Czewujewo		Kościół Parafialny pw. Św. Wawrzyńca	Murowany; powst. w 1890 r.	kościelna
6	Czewujewo		Dom nr 1	Murowany; mieszkalny	prywatna
7	Czewujewo		Budynek mieszkalny	Dawniej spichlerz; początek XX w.	prywatna
8	Czewujewo		Obora w zespole folwarcznym	Nieużytkowany; XIX/XX w.	prywatna
9	Czewujewo		Obora w zespole folwarku	Nieużytkowana; XIX/XX w.	prywatna
10	Czewujewo		Dom nr 46	Dawniej szkoła; początek XX w.	prywatna
11	Czewujewo		Dom nr 25	Dawniej sklep; XIX/XX w.	prywatna
12	Czewujewo		Kapliczka kamienna	I ćwierćwiecze XX w.	kościelna
13	Czewujewo		Dom nr 7	Murowany; obecnie plebania; 1931 r.	kościelna
14	Czewujewo		Cmentarz ewang-rzymskokatolicki		kościelna
15	Czewujewo		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
16	Gałężewo		Dom nr 3	Szkoła, ob. Dom, murowany, 1915 r.	prywatna
17	Gościeszyn		Plebania	Murowana; XX w.	kościelna
18	Gościeszyn		Dom nr 2	Dawniej organistówka; początek XX w.	prywatna
19	Gościeszyn		Dom nr 7	Murowany, początek X w.	prywatna
20	Gościeszyn		Dom nr 3	Murowany; 1925 r.	prywatna
21	Gościeszyn		Kostnica	Kaplica; XX w.	Kościelna

22	Gościeszyn		Szkoła Podstawowa nr 20	Murowana; dawniej dwór; II połowa XIX w.	gminna
23	Gościeszyn		Dom nr 29	Murowany; początek XX w.	prywatna
24	Gościeszyn		Przedszkole, mieszkanie	Murowany; dawniej tzw. czerwona szkoła; początek XX w.	gminna
25	Gościeszyn		Cmentarz rzymskokatolicki	1933 r.	kościelna
26	Gościeszyn		Cmentarz rzymskokatolicki	1904 r.	prywatna
27	Gościeszyn		Cmentarz ewangelicki	1905 r.	gminna
28	Gościeszyn		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
29	Grochowiska Księżę		Dom nr 30	Murowany; początek XX w.	prywatna
30	Grochowiska Księżę		Dom nr 29	Murowany; koniec XIX w.	prywatna
31	Grochowiska Księżę		Dom nr 27	Murowany; koniec XIX w.	prywatna
32	Grochowiska Księżę		Dom nr 34	Murowana; początek XX w.	prywatna
33	Grochowiska Księżę		Dom nr 31	Murowany; początek XX w.	prywatna
34	Grochowiska Księżę		Dom nr 3	Murowany; dawniej szkoła, XIX/XX w.	prywatna
35	Grochowiska Księżę		Budynki gospodarcze	Murowane; pozostałości zespołu folwarcznego, początek XX w.	prywatna
36	Grochowiska Księżę		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
37	Grochowiska Księżę		Dom nr 28	IXI/XX w.	
38	Grochowiska Szlacheckie		Stodoła	Początek XX w.	prywatna
39	Grochowiska Szlacheckie		Ogrodzenie z bramami zespołu dworsko – parkowego	XIX w.	prywatna
40	Grochowiska Szlacheckie		Stodoła II w zespole dworskim	Początek XX w.	prywatna
41	Grochowiska Szlacheckie		Obora w zespole dworskim	Początek XX w.	prywatna
42	Grochowiska Szlacheckie		Stodoła w zespole dworskim	Początek XX w.	prywatna
43	Grochowiska Szlacheckie		Założenie dworsko – parkowe	Ok 1780 r.	prywatna

44	Grochowiska Szlacheckie		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
45	Izdebno		Grodzisko kultury łużyckiej	Zabytek archeologiczny;	gminna
46	Izdebno		Dom nr 24	Murowany; dawniej szkoła; początek XX w.	Część mieszkalna prywatna/ część – świetlica wiejska gminna
47	Izdebno		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
48	Lubcz		Plebania nr 8	Murowany; początek XX w.	kościelna
49	Lubcz		Kaplica przy kościele p.w. św. Mateusza	Murowana; początek XX w.	kościelna
50	Lubcz		Kapliczka przydrożna	I ćwierćwiecze XX w.	kościelna
51	Lubcz		Kościół pw. Św. Mateusza	Murowany; 1907 – 1908 r.; wpisany do rejestru zabytków	Kościelna
52	Lubcz		Świetlica wiejska, dom, nr 22	Murowana; dawniej szkoła; XIX/XX w.	gminna
53	Lubcz		Cmentarz rzymskokatolicki	II poł. XIX w.	kościelna
54	Lubcz		Cmentarz ewangelicki		
55	Lubcz		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
56	Mięcierzyn		Szkoła	Murowana; 1914 r.	gminna
57	Mięcierzyn		Budynek gospodarczy w zespole szkoły nr 49	Początek XX w.; 1914 r.	gminna
58	Mięcierzyn		Dom nr 49, szkoła	1908 r.	gminna
59	Mięcierzyn		Dom nr 2	Murowany; 1914 r.	gminna
60	Mięcierzyn		Dom nr 5	Dawny zespół folwarczny; koniec XIX w.	prywatna
61	Mięcierzyn		Dom nr 12	XIX/XX w.	prywatna
62	Mięcierzyn		Remiza strażacka	Pocz. XX w.	gminna
63	Mięcierzyn		Cmentarz ewangelicki	Pocz. XX w.	gminna
64	Niedźwiady		Dom nr 15	Murowany; XIX/XX w.	prywatna
65	Niedźwiady		Świetlica wiejska, nr 20	Murowana; początek XX w.; dawniej szkoła	gminna
66	Niedźwiady		Dom, budynki gospodarcze	Murowane; II połowa XIX/XX w.	prywatna
67	Niedźwiady		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
68	Recz		Grodzisko wczesnośredniowieczne	Zabytek archeologiczny;	gminna

69	Recz		Dom Pomocy Społecznej	Dawniej zespół dworski; XIX w.	prywatna
70	Recz		Wiatrak holenderski	1937 r.	Prywatna
71	Recz		Cmentarz ewangelicki	I poł XX w.	gminna
72	Rogowo	Plac Powst. Wlkp.	Kapliczka kamienna	II połowa XIX w.	kościelna
73	Rogowo	Maciaszczyk a nr 4	Budynek inwentarski	Dawniej część zespołu folwarcznego	prywatna
74	Rogowo	Kościelna nr 3	Dom, zakład pracy (zespół rzeźni)	Murowany; początek XX w.	prywatna
75	Rogowo	Maciaszczyn a nr 5	Dom	Murowany; początek XX w.	Gminna
76	Rogowo	Maciaszczyk a nr 4	Budynek inwentarski I i II	Dawniej część zespołu folwarcznego; murowany; XIX/XX w.	Prywatna
77	Rogowo	Kościuszki nr 2	Gminne Przedszkole	Dawniej szkoła; murowany; początek XX w.	gminna
78	Rogowo	Kościuszki nr 1	Dom	Dawniej willa; początek XX w.	prywatna
79	Rogowo	Gnieźnieńska nr 2	Dom	XIX/XX w.	gminna
80	Rogowo	Gnieźnieńska nr 1	Dom	XIX/XX w.	prywatna
81	Rogowo	Gnieźnieńska nr 12	Dom	Dawniej dom pracowników kolei; murowany; początek XX w.	prywatna
82	Rogowo	Gnieźnieńska nr 18	Dom	Czworak; murowany; XIX/XX w.	prywatna
83	Rogowo	Kolejowa nr 3	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
84	Rogowo	Kolejowa nr 3	Młyn, dom	Murowany; 1928 – 1929 r.	prywatna
85	Rogowo	Kolejowa nr 5	Budynek mieszkalny i lokal	Dawniej budynek poczty; początek XX w.	prywatna
86	Rogowo	Kolejowa nr 9	Budynek mieszkalny	Dawniej stacja kolei wąskotorowej; początek XX w.	prywatna
87	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 21	Dom	XIX/XX w.	prywatna
88	Rogowo	Kolejowa nr 28	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
89	Rogowo	Kolejowa nr 19	Budynek byłego posterunku policji	Murowany, początek XIX/XX w.	gminna

90	Rogowo	Kl. Maciaszczyk a nr 9	Budynek mieszkalny	Dawniej zespół dworski; szkoła; 1830 r.	gminna
91	Rogowo	Bydgoska nr 5	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
92	Rogowo	Gnieźnieńska nr 4	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
93	Rogowo	Gnieźnieńska nr 5	Dom	Murowany; początek XX w.	Gminna
94	Rogowo	Kolejowa nr 1	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
95	Rogowo	Kolejowa nr 4	Budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, mieszkania	Dawniej dom; murowany; początek XX w.	gminna
96	Rogowo	Kolejowa nr 6	Dom	Murowany, początek XX w.	prywatna
97	Rogowo	Kolejowa nr 17	Dom	Murowany; 1909 r.	prywatna
98	Rogowo	Kolejowa 21	Dom	Murowany, początek XX w.	gminna
99	Rogowo	Kościelna nr 1	Dom	Początek XX w.	gminna
100	Rogowo	Kościelna nr 2	Dom	Murowany, początek XX w.	prywatna
101	Rogowo	Kościelna nr 4	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
102	Rogowo	Kościelna nr 5	Dom	Murowany; początek XIX/XX w.	prywatna
103	Rogowo	Kościelna nr 6	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
104	Rogowo	Kościelna nr 7	Dom	Murowany; początek XIX/XX w.	prywatna
105	Rogowo	Kościelna nr 8	Urząd Gminy	Murowany; 1904 r.	prywatna
106	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 1	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
107	Rogowo	Plac Powstańców nr 2	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
108	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 3	Dom	Murowany; początek XIX/XX w.	prywatna
109	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 4	Dom	Murowany; początek XIX/XX w.	prywatna
110	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 6	Dom	Murowany; XIX/XX w.	prywatna
111	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 8	Bank Spółdzielczy w Strzelnie Oddział Rogowo	Dawniej dom, murowany; 1910 r.	prywatna

112	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. 12	Dom	XIX/XX w.	prywatna
113	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 15	Dom	Murowany; II połowa XIX w.	prywatna
114	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. nr 22	Dom	Murowany; koniec XIX w.	prywatna
115	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. 25	Dom		
116	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. 26	Dom	Murowany; XIX/XX w.	prywatna
117	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. 30	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
118	Rogowo	Plac Powstańców Wlkp. 31	Dom	Murowany; początek XX w.	prywatna
119	Rogowo	Kolejowa nr 18	Dom	Dawniej mleczarnia; murowany; 1904 r.	prywatna
120	Rogowo	Kościelna nr 16	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Murowany; początek XIX w.	kościelna
121	Rogowo	Kościelna nr 16	Kościół pw. Św. Doroty	Zabytek rejestrowy; murowany; 1828 – 1831 r.	kościelna
122	Rogowo	Kościelna nr 16	Grobowiec Rodziny Dąbrowskich (cmentarz parafialny w Rogowie)	Murowany; XIX/XX w.	kościelna
123	Rogowo	Kościelna nr 16	Grobowiec Rodziny Korytowskich (cmentarz parafialny w Rogowie)	XIX/XX w.	kościelna
124	Rogowo	Kościelna nr 16	Ogrodzenie Kościoła pw. Śr. Doroty w Rogowie	XIX w.	kościelna
125	Rogowo	Klemensa Maciaszczyka nr 7	Budynek gorzelni	Początek XX w.	Prywatna
126	Rogowo		Cmentarz ewangelicki		gminna
127	Rogowo		Cmentarz żydowski	Pocz. XIX w.	gminna
128	Rogowo		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
129	Ryszewo		Świątlica wiejska, budynek mieszkalny, nr 21	Dawniej szkoła; murowany; 1885 r.	gminna

130	Ryszewo		Budynek gospodarczy w zespole szkoły (świątlicy)	Początek XX w.	gminna
131	Ryszewo		Dom nr 1	Początek XX w.	kościelna
132	Ryszewo		Dom z bud. Gospodarczym, nr 4	XIX/XX w.	Prywatna
133	Ryszewo		Spichlerz, nr 5	1909 r.	prywatna
134	Ryszewo		Ryszewo 31	Dom	Pocz. XX w.
135	Ryszewo		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej		
136	Rzym		Dom nr 7	Początek XX w.	prywatna
137	Rzym		Dom nr 6	XIX/XX w.	prywatna
138	Rzym		Dawny Zespół Folwarczny	Koniec XIX w.	kościelna
139	Skórki		Dom nr 11	Pocz. XX w.	prywatna
140	Skórki		Budynek gospodarczy w zespole szkoły (świątlicy), nr 12	Początek XX w.	gminna
141	Skórki		Świątlica wiejska i budynek mieszkalny Skórki nr 12	Dawniej szkoła; murowany; XIX/XX w.	gminna
142	Skórki		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
143	Skórki		Mogiła pomordowanych Polaków w 1939 r.	1939 r.	
144	Skórki		Kaplica w Skórkach (Kościół filialny pw. Św. Katarzyny)	Drewniana; ok. 1857 r.	kościelna
145	Skórki		Kapliczka	Murowana; I ćwierćwiecze XIX w.	Kościelna
146	Szkółki		Dom nr 4	Dawniej szkoła; murowany; II połowa XIX w.	kościelna
147	Szkółki		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
148	Wiewiórczyn		Dom nr 10	Dawniej szkoła; murowany; 1908 r.	kościelna
149	Wiewiórczyn		Cmentarz ewangelicki		gminna
150	Wiewiórczyn		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	gminna
151	Wiktorowo		Cmentarz ewangelicki	Pocz. XX w.	gminna
152	Wola		Założenie dworsko – parkowe Wola nr 3	Zabytek rejestrowy; dom, budynki gospodarcze, park	kościelna
153	Złotniki		Oficyna w zespole dworskim, nr 2	Murowana; początek XX w.	kościelna
154	Złotniki		Figura przydrożna	Murowana; początek XX w.	kościelna
155	Złotniki		Założenie dworsko – parkowe	Zabytek rejestrowy; budynki, park	prywatna

156	Złotniki		Cmentarz ewangelicki	I poł. XX w.	prywatna
157	Las między Gołąbkami a Ochodzą, Nadleśnictwo Gołębki, leśnictwo Długi Bród, obwód 2327		Mogiła ziemna żołnierza napoleońskiego	I ćw. XIX w.	

Cmentarze znajdujące się na terenie gminy

Lp.	Miejscowość	Wyznanie	Własność	Nr działki	Obszar
1	Cegielnia	Ewangelicki	gminna	2	0,13 ha
2	Czewujewo	Rzymsko – katolicki, parafialny poewangelicki	kościelna	191/2 190/2	0,34 ha 0,30 ha
3	Gościeszyn	Rzymsko – katolicki Parafialny	kościelna	116/1 116/2	0,18 ha 0,20 ha
4	Gościeszyn	Rzymsko – katolicki Kościelny	kościelna	109/8	Teren kościoła
5	Gościeszyn	Ewangelicki	prywatna	78/1	Teren prywatny w ramach większej całości
6	Grochowiska Księżę	Ewangelicki	gminna	226	0,08 ha
7	Izdebno	Ewangelicki	gminna	91	0,20 ha
8	Lubcz	Rzymsko – katolicki Parafialny	kościelna	134	0,52 ha
9	Lubcz	Rzymsko – katolicki Kościelny	kościelna	153/1	Teren kościoła
10	Łaziska	Ewangelicki	Nadleśnictwo Gołębki		
11	Mięcierzyn	Ewangelicki	gminna	137	0,10 ha
12	Niedźwiady	Ewangelicki	gminna	141	0,88 ha
13	Recz	Ewangelicki	gminna	106	0,24 ha
14	Rogowo	Rzymsko – katolicki Kościelny	kościelna	1163 1164	0,81 ha 0,52 ha
15	Skórki	Ewangelicki	gminna	147	0,76 ha
16	Skórki	Rzymsko – katolicki	gminna	91	Teren prywatny w ramach większej całości
17	Szkółki	Ewangelicki	gminna	14	0,13 ha
18	Wiewiórczyn	Ewangelicki	gminna	21/2	0,24 ha
19	Wiktorowo	Ewangelicki	gminna	1229	0,96 ha
20	Złotniki	Ewangelicki	prywatna	13/1	0,12 ha Teren prywatny
21	Rogowo	Żydowski	gminna		

3.3. Zabytki o największym znaczeniu dla gminy

Gmina Rogowo „bogata” jest w zabytki sakralne oraz dworsko – parkowe. Na jej terenie znajdują się zabytki rejestrowe oraz ewidencjonowane, które zasługują na szczególną uwagę i mają największe znaczenie historyczne oraz turystyczne dla gminy. Do nich należy kościół parafialny pw. Św. Doroty, położony w Rogowie przy drodze prowadzącej do Janowca Wielkopolskiego. Zbudowany jest w stylu klasycystyczno – neogotyckim na niewielkim wzniesieniu – w miejscu dawnego grodu, między trzema jeziorami. Historia parafii rogowskiej sięga XII wieku. Pierwszy kościół wybudowano w Rogowie w II połowie XIII wieku. Już w tym okresie istniała odrębna parafia. Kościół ten założyli oraz uposażyli Grzymalici. Wzniesiony był on z drewna i utrzymywał się w dobrym stanie przez kilka wieków. Jednakże w wieku XIX wyłoniła się potrzeba budowy nowego kościoła. Fundatorem murowanej świątyni, którą podziwiamy do dziś, był właściciel miejski Józef Korytowski. Budowę ukończono w 1831 roku, wówczas też nastąpiła konsekracja kościoła.

Na terenie cmentarza od północnej strony kościoła znajduje się mauzoleum rodziny Schedlin – Czarlińskich oraz zabytkowa dzwonnica wzniesiona w XIX wieku, wewnątrz której zawieszono dwa dzwony. Kaplica grobowa rodziny Schedlin – Czarlińskich, właścicieli majątku w Złotnikach, wzniesiona została w latach 30 – tych XX wieku, być może w miejscu wcześniejszej kaplicy lub wcześniejszych pochówków tej rodziny. Mauzoleum składa się z krypty, nad którą nadbudowano wejście w formach architektury lat 30 – tych XX wieku, które otoczone jest klasycyzującą kolumnadą.

Kaplica grobowa rodziny Schedlin – Czarlińskich

Do niezwykle urokliwych zabytków Gminy Rogowo należy kościół filialny pw. Św. Katarzyny w Skórkach – malowniczo położonej wsi wzdłuż rzeki Welny, pomiędzy Jeziorem Tonowskim i Jeziorem Kołdrab. Drewniana kapliczka konsekrowana w 1856 roku usytuowana jest w pobliżu centrum Skórek (na półwyspie). Kaplica została zbudowana z bali o konstrukcji zrębowej. Kościół

ma charakter orientalny i jest wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta. Wewnątrz znajduje się późnobarokowy ołtarz z II poł. XVIII wieku. Obecna drewniana kaplica stoi na miejscu kościoła ufundowanego w XIV w. przez właścicieli – Nałęczów.

Kościół Św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w Skórkach

Zabytkiem zasługującym na uwagę jest także kościół parafialny pw. Św. Mateusza w Lubczu. Jego budowę rozpoczęto 1 maja 1907 roku, po pożarze, który wybuchł 16 maja 1902 roku i zniszczył prawie połowę wiejskich zabudowań oraz całkowicie strawił drewniany kościół. Nowy, poświęcony w 1908 roku wzniesiony został w stylu neoromańskim i posiada charakterystyczne sklepione czaszą prezbiterium, pierwotnie polichromowane oraz bogatą stolarzkę drzwiową. W 1949 roku dobudowano do kościoła kaplicę Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Nieprzeciętnych zabytkiem sztuki sakralnej Gminy Rogowo jest wyposażenie kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Gościeszynie, a przede wszystkim piękny obraz Madonny z Dzieciątkiem w Ogrodzie Mistycznym, słynący z cudów. Jest to obraz gotycki, malowany na desce, na podkładzie płóciennym. W 1994 roku obraz ten został skradziony, odnaleziony po czterech latach poszukiwań.

Warto zaznaczyć, iż kościółek w Skórkach oraz kościół w Gościeszynie leżą na „Szlaku Pałuckich Kościołów”, zaś dodatkowo obiekt w Skórkach na szlaku Pałuckich Kościołów Drewnianych.

Ponadto decyzją z dnia 30 sierpnia 2019 r. Kujawsko – Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków został wpisany do rejestru zabytków województwa kujawsko – pomorskiego Kościół rzymskokatolicki parafialny pw. św. Wawrzyńca w Czewujewie pod numerem A/1763. Dawna kaplica ewangelicko – unijna w Czewujewie, a obecnie kościół rzymskokatolicki pw. św. Wawrzyńca, położona jest w północnej części wsi, po zachodniej stronie drogi z Rogowa do Żnina. Kaplica ewangelicko – unijna w Czewujewie powstała w 1899 r., a jej uroczyste poświęcenie miało miejsce 28 maja 1899 r. Już w 1893 r. Konsystorz Ewangelicki w Poznaniu podjął starania o utworzenie nowej parafii na północnych terenach prowincji. Ośrodkiem nowej parafii miało być Czewujewo, gdzie na przełomie 1891 i 1892 r. założono cmentarz ewangelicki. Kaplica jest murowana z czerwonej cegły i posadowiona na podmórce z regularnych ciosów kamiennych. Rzut kaplicy składa się z prostokątnej nawy poprzedzonej od wschodu kruchtą oraz prostokątnego prezbiterium wraz z zakrystią od północy, przylegających do nawy od zachodu. W 1894 r. zapadła decyzja, że Czewujewo będzie należało do parafii ewangelicko – unijnej w Żninie. Wzniesiona w Czewujewie kaplica ewangelicko – unijna została filią parafii Rogowskiej. W 1945 r. kaplica ta została przejęta przez kościół katolicki, a w 1976 r. utworzono tu parafię rzymskokatolicką pod wezwaniem św. Wawrzyńca. W kościele znajduje się wiele autentycznych elementów wyposażenia architektonicznego. W kruchcie zachowała się ceramiczna posadzka z kwadratowych płytek. Z nawy prowadzą schody na chór. Z okresu powstania kaplicy pochodzi również stolarzka drzwi na chórze. Wartość naukowa dawnej kaplicy ewangelicko – unijnej w Czewujewie polega na znacznym stopniu zachowania autentycznej substancji zabytkowej i w związku z tym jej przydatności dla badań nad ewangelickim budownictwem sakralnym zaboru pruskiego. Świątynia zachowała autentyczną bryłę łącznie z, co warto podkreślić, historycznym pokryciem dachowym. W dobrym stanie zachowania jest również wyposażenie

architektoniczne wnętrza, obejmujące elementy stolarskie, jak półotwarta wieżba, chór, stolarka drzwi i chodów, a także posadzka.

Kościół Św. Wawrzyńca w Czewujewie

Kościół Św. Mateusza w Lubczu

Na terenie Gminy Rogowo znajdują się także założenia dworsko – parkowe. Do najciekawszych architektonicznie i najlepiej utrzymanych należy dwór w Grochowiskach Szlacheckich usytuowany po północnej stronie drogi z Rogowa do Gąsawy. Wybudowany został około 1780 roku przez ówczesną właścicielkę Grochowisk - Teofilę Korytowską. Położony jest na płaskim terenie i otoczony z trzech stron parkiem. W południowo – zachodniej części, nieopodal dworu, znajduje się staw. Do wolnostojącego budynku wiedzie aleja dojazdowa poprzedzona słupami – pozostałością po starej bramie. Południowo – zachodnia część parku ogrodzona jest od drogi jedynym zachowanym fragmentem kamiennego muru.

Ponadto wśród zabytków rejestrowych znajdują się także pałace w Złotnikach oraz Woli, które obecnie stanowią własność prywatną.

Dwór w Złotnikach usytuowany jest w obrębie rozległego założenia dworko – parkowego w centrum wsi Złotniki. Pierwsza wzmianka o majątku pojawiła się w XVI wieku. W latach międzywojennych właścicielami dworu była rodzina Czarlińskich. Z czasów powstania dworu pochodzi także park z zachowanym do dzisiaj czytelnym układem alejek z drogą dojazdową wysadzoną szpalerem drzew. Dwór w Woli położony jest przy drodze po jej południowo – zachodniej stronie. Do zabytku prowadzi gruntowa droga dojazdowa. Po północno – wschodniej stronie pałacu rozciąga się park.

Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w rejestrze zabytków

Lp.	Numer rejestru	Położenie	Opis	Zakazy i ograniczenia
1	A/507/1-3 z 24.05. 2005 r.	Kościół parafialny p.w. Św. Mateusza w Lubczu	kościół 1907-1908; cmentarz – II połowa XIX w.; ogrodzenie ze schodami początek XX w.	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
2	A/802 z 3.04.1991 r.	Zespół kościoła rzymsko - katolickiego p.w. Św. Doroty w Rogowie	XIX-XX w.; kościół 1831r.; dzwonnica drewniana; cmentarz przykościelny; mauzoleum rodziny Schedlin – Czarlińskich początek XXw.	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
3	A/815 z 6.08.1993 r.	Kościół filialny p.w. Świętej Katarzyny w Skórkach	1857r.	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
4	A/980 z 5.06.1987 r.	Założenie dworsko - parkowe w Grochowskich Szlacheckich	Koniec XVII/ początek XIX w.; dwór ca 1780r.; park XIX w.	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
5	A/1316 z 15.06.1985 r.	Założenie dworsko - parkowe w Woli	Początek XX w.; dwór koniec XIX – 1910 r.; park XIX	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
6	A/1156 z 10.06.1988 r.	Założenie dworsko - parkowe w Złotnikach	Koniec XIX w.; dwór 1880 r.; park	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
7	A/1763 z dnia 30 sierpnia 2019 r.	Kościół rzymskokatolicki parafialny pw. św. Wawrzyńca w Czewujewie	1899 r.	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków

Wykaz zabytków ruchomych

Lp.	Numer rejestru	Polożenie	Opis	Zakazy i ograniczenia
1	B/10/1-20 z 24.05.2005 r.	Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP w Gościeszynie	Wypożyczenie kościoła	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków

3.4. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Rogowo zidentyfikowano 208 stanowisk archeologicznych (wykaz - tabela poniżej). Pochodzą one z różnych epok, począwszy od epoki kamienia do okresu nowożytnego. Ich funkcję określono jako: punkt osadniczy, ślad osadniczy, osada, a także obozowisko lub cmentarzysko.

Ponadto zlokalizowane są dwa grodziska (wykaz - tabela poniżej). Na uwagę zasługuje wpisana do rejestru zabytków osada obronna związana z kulturą łużycką w Izdebnie.

W związku z nasileniem zjawiska nielegalnego poszukiwania zabytków archeologicznych przy pomocy wykrywaczy metali należy zwracać uwagę na zasady postępowania przy poszukiwaniu i wydobywaniu obiektów zabytkowych ukrytych w ziemi, które reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań archeologicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.

Obserwuje się również coraz liczniejsze przypadki nielegalnej penetracji (w sposób wyżej opisany) stanowisk archeologicznych, dlatego konieczne jest zwrócenie uwagi mieszkańcom gminy na problem nielegalnych poszukiwań. Niezbędna jest kontrola osób prowadzących prace ziemne czy też korzystających z wykrywacza metali pod kątem dopełnienia ww. przepisów i posiadania pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Umożliwi to wyeliminowanie jednego z zagrożeń dla dziedzictwa archeologicznego, jakim jest nielegalne poszukiwanie zabytków archeologicznych i obrót nimi.

Wykaz zabytków archeologicznych

Lp.	Numer rejestru	Polożenie	Opis	Zakazy i ograniczenia
1	143/C z 14.08.1984 r.	Grodzisko wczesnośredniowieczne w Reczu	Grodzisko wczesnośredniowieczne z zachowaną fosą i śladami przedwala	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody konserwatora zabytków
2	106/C z 6.11.1969 r.	Grodzisko kultury łużyckiej w Izdebnie	Grodzisko kultury łużyckiej ze śladami bramy	Zakaz odnawiania, zdobienia, konserwowania, rekonstruowania bez zgody

				konserwatora zabytków
--	--	--	--	--------------------------

Stanowiska archeologiczne

Lp.	Oznaczenie AZP (Archeologiczne zdjęcie Polski)	Ilość stanowisk (wszystkie obiekty przykryte ziemią)
1	44-34	30
2	45-34	109
3	45-35	6
4	46-33	11
5	46-34	31
6	46-35	61
7	47-34	62
8	47-35	208

4. OCENA STANU DZIEDZISTWA KULTUROWEGO GMINY – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Rozpoznanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego Gminy Rogowo przeprowadzono w oparciu o analizę SWOT.

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
— dogodne położenie geograficzne w regionie historycznych Pałuk oraz w sąsiedztwie ważnych punktów historycznych (Żnin, Biskupin, Wenecja, Gniezno); — usytuowanie gminy na terenie o dużych walorach przyrodniczo - krajobrazowych, ze względu na liczne jeziora (Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Rogowskich); — jakość środowiska naturalnego niewpływająca niekorzystnie na stan zabytków; — dobrze zachowane zabytki wpisane do rejestru zabytków: założenie dworsko-parkowe w Grochowiskach Szlacheckich, budynki sakralne (kościół w Lubczu, Rogowie, Gościeszynie, Czewujewie oraz kaplica w Skórkach); — opieka społeczności lokalnych nad krzyżami i kapliczkami przydrożnymi; — korzystne położenie ze względu na bliskie sąsiedztwa Szlaku Piastowskiego; — położenie Kościoła w Skórkach na szlaku Pałuckich Kościołów Drewnianych stosunkowo dobrze zachowana większość obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;	— brak dostępu do niektórych obiektów stanowiących własność prywatną, a co wiąże się z występowaniem obiektów zabytkowych, które wymagają renowacji; — brak możliwości ochrony konserwatorskiej i wsparcia finansowego zabytków niewpisanych do rejestru zabytków; — brak wystarczających nakładów finansowych na ochronę zabytków; — brak integracji środowisk działających w obszarze dziedzictwa; — niska świadomość społeczeństwa dotycząca problematyki ochrony zabytków (w szczególności dotyczy obiektów mieszkalnych i gospodarczych); — brak świadomości mieszkańców miejscowości o występowaniu zabytkowych obiektów (szczególnie w przypadku gminnej ewidencji zabytków); — brak oznakowania cennych obiektów kulturowych; — zanikanie gwary pałuckiej; — brak imprez o ponadregionalnym zasięgu; — niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego; — niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz gastronomiczna — mała liczba gospodarstw agroturystycznych;

— występowanie stanowisk archeologicznych dwóch zabytków archeologicznych w Reczu i Izdebnie; — udostępnienie do naukowego badania wszelkich informacji dotyczących zabytków i stanowisk archeologicznych położenie w bezpośrednim sąsiedztwie drogi ekspresowej S5; — uchwalone i sukcesywnie sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego; — rozwinięta infrastruktura oświatowa i sportowa; — funkcjonowanie placówki kulturalnej tj. Gminnego Domu Kultury w Rogowie przy którym działa zespół folklorystyczny „Astry”, teatr „Od Nowa” oraz sekcja hafciarska min. haftu pałuckiego, publikacje książkowe, broszury informacyjne na temat gminy oraz działanie Uniwersytetu III Wieku; — przystąpienie Gminy Rogowo do Lokalnej Organizacji Turystycznej Pałuki z siedzibą w Żninie, której celem jest wspieranie rozwoju turystyki i promocji regionu.	— niezadowalająca promocja lokalnych atrakcji turystycznych oraz zabytków na szerszą skalę przy wykorzystaniu nowoczesnych technik informatycznych; — całkowite wyburzenia lub znaczne przekształcenia cennych elementów zespołów folwarcznych i zabudowy wiejskiej; — problemy finansowe mieszkańców, przekładające się w niektórych przypadkach na pogarszający się stan zachowania obiektów zabytkowych.
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
— aktywizacja ekonomiczna i społeczna wokół działalności związanej z promowaniem i ochroną zabytków; — podniesienie atrakcyjności turystycznej z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego; — uwzględnienie potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych na szczeblu gminnym; — wspieranie inicjatyw społecznych mających na względzie troskę o dziedzictwo kulturowo – historyczne; — wspieranie lokalnych grup działania, w tym LGD Pałuki „Wspólna Sprawa” oraz Kół Gospodyń Wiejskich; — promowanie grup przywracających dawne zwyczaje regionalne (np. muzyczne, taneczne); — zaangażowanie placówek oświatowo - kulturalnych w działalność informacyjno – edukacyjną i promocyjną w zakresie wartości i ochrony dziedzictwa kulturowego (wystawy, warsztaty, pracownie, szkolenia, wykłady); — nowoczesne techniki informatyczne stwarzające możliwość prezentacji dziedzictwa kulturowego na szerszą skalę oraz jego cyfryzację;	— trudny dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania opieki nad zabytkami; — niedostateczne finansowanie promocji i konserwacji obiektów zabytkowych oraz trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych przez prywatnych właścicieli; — degradacja obiektów zabytkowych związana z niewłaściwym ich użytkowaniem lub brakiem użytkowania; — ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych i klęsk żywiołowych; — brak możliwości podjęcia prac remontowo - konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną; — przebudowa/remont istniejących budynków bez uwzględnienia ich architektonicznych walorów - zatarcie wyjątkowego charakteru historycznych obiektów; — małe zainteresowanie turystów zabytkami i obszarami zabytkowymi, ze względu na brak wyeksponowania turystycznego zabytków położonych na terenie gminy; — niewystarczająca promocja zabytków; — negatywne nastawienie części właścicieli do ochrony zabytków lub brak zainteresowania obiektem zabytkowym, w którego są posiadaniu;

— prowadzenie dalszych badań archeologicznych na terenie gminy przez odpowiednie podmioty; — możliwość pozyskania środków na finansowanie działań rewitalizacyjnych oraz prac konserwatorskich z różnych źródeł zewnętrznych; — wzrastająca atrakcyjność turystyczna regionu; — uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony środowiska kulturowego i naturalnego w lokalnych dokumentach o znaczeniu strategicznym	— samodzielne działania w obrębie zabytków, bez uzgodnień z konserwatorem zabytków
---	--

Stopień realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo na lata 2021–2024

Piorytet Nr I „Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy”

W ostatnich latach stan ewidencyjny zabytków nieruchomych i ruchomych wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków nie uległ zmianie. Spośród wszystkich ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, tj. 119 zabytków nieruchomych, większość budynków stanowią własność prywatną. W związku z powyższym Gmina nie ma bezpośredniej możliwości wpływania na ich stan oraz zahamowanie procesów degradacji.

W zakresie grobownictwa znajdujące się na terenie gminy pomniki i groby upamiętniające wydarzenia historyczne otoczone są patronatem i opieką. Urząd Gminy w ramach środków własnych oraz dotacji otrzymanej od Wojewody Kujawsko – Pomorskiego finansuje zakup kwiatów i zniczy, środków czystości wykorzystywanych do wykonania prac porządkowych. Opiekę nad grobami i miejscami pamięci narodowej sprawują szkoły na podstawie zawartych umów. Z otrzymanej dotacji od Wojewody Kujawsko – Pomorskiego na kwotę 28 000,00 zł przeprowadzono prace remontowe na mogiłach zbiorowych Powstańców Wielkopolskich usytuowanych na cmentarzach parafialnych w Rogowie i Lubczu. Prace zostały wykonane przez firmę P.P.H.U Granit Pana Tomasza Serafińskiego z Janowca Wielkopolskiego.

Ponadto w 2024 roku przeprowadzono kompleksową renowację zabytkowej elewacji kościoła pw. św. Doroty w Rogowie. Inwestycja dotowana była z budżetu Gminy Rogowo oraz dotacji celowej z Rządowego Funduszu Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych. W ramach inwestycji przeprowadzono oczyszczenie, dezynfekcję, odsolenie oraz uzupełnienie tynków i ich scalenie, a także odtworzenie detalu architektonicznego, prace malarskie, konserwacje drewnianej stolarki drzwiowej, renowacje kamiennej podmurówki i ceglanych elementów elewacji. Dodatkowo renowacją objęto metalowe kraty i ozdobny tympanon wykonany z blachy miedzianej. Wartość robót to 624 983,09 zł. W 2024 roku w ramach inwestycji przeprowadzono również prace naprawcze schodów zewnętrznych oraz muru oporowego przyległego do schodów z zachowaniem oryginalnych aspektów wizualnych obiektu przy Kościele pw. Św. Mateusza w Lubczu. Prace obejmowały także wymianę balustrady. Projekt został zrealizowany dzięki dofinansowania z Rządowego Funduszu Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych oraz udzielonej dotacji celowej z budżetu Gminy Rogowo. Całkowita wartość projektu to 448 704,21 zł.

Priorytet nr II „Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego”

Przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zobowiązuje do ochrony dóbr kultury. Zadaniem samorządu lokalnego jest zapewnienie w tym celu warunków prawnych,

organizacyjnych i finansowych.

Na mocy przepisów o ochronie zabytków w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się w szczególności ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych.

W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium. Na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy ustalić właściwy sposób ochrony tych zabytków, a zwłaszcza obiektów o szczególnych walorach kulturowych i historycznych poprzez odpowiednie działania konserwatorskie. Niniejsze Studium określa podstawowy kierunek tych działań, zachowując zgodność z ustaleniami „Gminnego Programu opieki nad Zabytkami Gminy Rogowo na lata 2021 - 2024”. Studium wyznacza strefę ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”, strefę ochrony konserwatorskiej „B”, strefę ścisłej ochrony archeologicznej „W” oraz strefę ochrony archeologicznej „OW”. W miejscowościach objętych strefami ochrony konserwatorskiej znajdują się obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków oraz wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Granice stref przedstawiono na planszy Studium „Kierunki”.

Strefy „A” — ścisłej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszary szczególnie wartościowe, wskazane do bezwzględного zachowania, położone we wsiach: Czewujewo, Grochowska Szlacheckie, Gościeszyn, Izdebno (cypel), Lubcz, Recz, Rogowo, Skórki (kaplica), Wola i Złotniki. Wszelkie działania inwestycyjne powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefy „B” — ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru w skali nowej zabudowy. Zostały wyznaczone we wsiach: Budziszów, Cegielnia, Czewujewo, Grochowska Księża, Grochowska Szlacheckie, Gościeszyn, Izdebno (cypel), Lubcz, Międzyziny, Niedźwiady, Recz, Rogowo, Skórki, Wiewiórczyn, Wola i Złotniki. Uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków powinny być przebudowy obiektów zabytkowych, lokalizacje nowych obiektów, korekty układu przestrzennego.

Strefy „W” — ochrony archeologicznej

Obejmują obszary stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków:

- Recz — grodzisko wczesnośredniowieczne, nr rej. 143/C z 14.08.1984 r.,
- Izdebno — grodzisko kultury łużyckiej, nr rej. 106/C z 6.11.1969 r.

Na terenie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, jak i w ich strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej zakazuje się prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz prowadzenia działalności gospodarczej, a prace porządkowe prowadzone w ich obrębie wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz uzyskania stosownego pozwolenia.

Strefy „OW” — ochrony archeologicznej

Obejmuje rozpoznane potencjalne obszary występowania stanowiska archeologicznych. Szczególną ochroną należy objąć obszary objęte strefą „OW” w obrębie Izdebno, Wiewiórczyn i Skórki.

Uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków powinny być wszelkie prace ziemne projektowane na obszarze strefy ochrony archeologicznej w celu określenia zakresu badań archeologicznych.

Obiekty i obszary zabytkowe Studium określa ochronę pojedynczych obiektów i obszarów zabytkowych wraz z ich najbliższym otoczeniem, dla których postuluje się zachowanie zabytkowej formy

architektonicznej oraz podporządkowanie niezbędnych zmian budynkom istniejącym w zakresie skali i formy architektonicznej.

W związku z powyższym wszelkie inwestycje planowane w obiektach i na obszarach podlegających ochronie konserwatorskiej wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w gminnej ewidencji zabytków należy realizować zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W uchwalonych przez Radę Gminy Rogowo w dniu 28 października 2022 roku miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzono poniższe zapisy:

Uchwała Nr XLIV/312/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Lubcz — część wschodnia - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej :

- 6) w zakresie ochrony zabytków:
 - c) nakaz ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków,
 - d) dla ochrony obiektu zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków:
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnego pokrycia dachów, detali architektonicznych, tynków i kolorystyki, z zakazem ocieplania ścian frontowych i stosowania żaluzji zewnętrznych zasłaniających obramienia okienne,
 - zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnej stolarki z zachowaniem podziałów i kształtu;
- 7) strefę „A” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - c) zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
 - d) nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 8) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - c) nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną,
 - d) nakaz zachowania i rewaloryzacji historycznej zieleni;
- 9) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 10) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XLIV/313/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Lubcz część zachodnia - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej :

- 5) w zakresie ochrony zabytków:
 - c) nakaz ochrony obiektów i obszarów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
 - d) dla ochrony obiektu zabytkowego ujętego w gminnej ewidencji zabytków:
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnego pokrycia dachów, detali architektonicznych, tynków i kolorystyki, z zakazem ocieplania ścian frontowych i stosowania żaluzji zewnętrznych zasłaniających obramienia okienne,

- zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - nakaz zachowania lub odtworzenia pierwotnej stolarki z zachowaniem podziałów i kształtu,
- 4) dla ochrony obszaru zabytkowego ujętego w gminnej ewidencji zabytków:
- zakaz lokalizacji zabudowy,
 - nakaz zachowania historycznej kompozycji cmentarza,
 - nakaz zachowania historycznych obiektów małej architektury,
 - nakaz zachowania historycznego drzewostanu;
- 6) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
- c) nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną,
 - d) nakaz zachowania i rewaloryzacji historycznej zieleni;
- 7) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 8) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała Nr XLIV/314/2022 Rady Gminy Rogowo z dnia 28 października 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranych terenów położonych w obrębie Niedźwiady, Rogowo, Skórki i Szkółki - wprowadzono następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 3) strefę „W” ochrony archeologicznej, zgodnie z rysunkiem planu, obejmującą zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegające ochronie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) nie określa się zasad ochrony dóbr kultury współczesnej z uwagi na brak takich obiektów na obszarze objętym planem.

Uchwała nr IX/69/2024 Rady Gminy Rogowo z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Rogowo dla obszaru położonego w rejonie ul. Polnej - w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej ustala się:

- 2) strefę „B” ochrony konserwatorskiej, zgodnie z rysunkiem planu, w której obowiązuje:
 - b) nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie linii zabudowy, skali, bryły i formy architektonicznej, w tym wysokości, proporcji wymiarów rzutów, pokrycia, kształtu dachów i ich układu w stosunku do drogi do sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną,
 - c) nakaz zachowania i rewaloryzacji historycznej zieleni;

Priorytet nr III „Dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości”

W ramach powyższego kierunku działania zrealizowano następujące zadania:

- 1) 1 września każdego roku odbyły się uroczyste obchody rocznicy II wojny światowej. Uroczystości rozpoczynały się Mszą Św. w kościele pw. Św. Doroty w Rogowie w intencji ofiar, po czym pocztę sztandarową i uczestnicy udali się na rynek, gdzie przy

tablicy pamiątkowej ofiar z terenu gminy został odczytany apel pamięci. Następnie zostały złożone kwiaty przez przybyłe delegacje.

- 2) 11 listopada każdego roku w Gminnym Domu Kultury w Rogowie odbywały się obchody Święta Niepodległości. Obchody rozpoczęto mszą świętą w kościele pw. Św. Doroty w Rogowie. Następnie delegacje i poczty sztandarowe udały się pod pomnik Powstańców Wielkopolskich, gdzie złożono wiązanki kwiatów. Z okazji Święta Niepodległości w dniu 9 listopada 2024 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej zorganizowany został koncert pieśni patriotycznych.
- 3) Upamiętniono miejsce po synagodze – w Rogowie dzięki inicjatywie Gminnej Biblioteki Publicznej uczczono lokalizację synagogi, która istniała do 1936 r. Środki pozyskano z Żydowskiego Instytutu Historycznego.
- 4) W 2023 r. Gminna Biblioteka Publiczna została laureatem konkursu pt. „Odkryj Swój Skarb/Język. Bogactwo Językowe Rzeczypospolitej” organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Celem konkursu było pielęgnowanie dziedzictwa lokalnego małych miejscowości związanego z językiem: gwarą, dialektem, językiem regionalnym lub językiem mniejszości. Przesłane zgłoszenia były oceniane w dwóch kategoriach: osób fizycznych i organizacjach. Praca pt. „Co by nasza mowa pałucko nie zaginęła” – Ocalić gwarę pałucką od zapomnienia” zajęła 2 miejsce w kategorii organizacje.
- 5) W 2024 r. został wydany folder promocyjny pt. „Rogowo moje miejsce na Pałukach”. (nakład 1500 sztuk, mapa 1500 sztuk, widokówki 1500 sztuk). Publikacja wraz z mapami trafiła do wszystkich bibliotek na terenie powiatu, a także do atrakcji turystycznych i instytucji takich jak np. Muzeum Archeologiczne w Biskupinie, Pałac Lubostroń, LGD Pałuki – Wspólna Sprawa. Źródło finansowania to Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (za pośrednictwem LGD Pałuki – Wspólna Sprawa), a całkowita wartość projektu: 40 488,00 zł (dofinansowanie: 25 762,00 zł). W folderze opisano najważniejsze zabytki usytuowane na terenie gminy, m.in.: kościoły – w Rogowie, Skórkach, Gościeszynie, Czewujewie i Lubczu oraz dwór w Grochowskich Szlacheckich, czy Pałace w Złotnikach i Woli.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Strategicznym celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo na lata 2025-2028 jest zachowanie dziedzictwa kulturowego znajdującego się na terenie gminy. Działania te mają służyć budowaniu i utrwalaniu tożsamości mieszkańców regionu, utrzymaniu ładu przestrzennego, rozwojowi ruchu turystycznego na obszarze gminy, a także rozwojowi społeczno – gospodarczemu. Chcąc osiągnąć powyższe cele, należy podjąć działania priorytetowe, które będą realizowane w długoletniej perspektywie. Dla potrzeb Programu określono trzy podstawowe priorytety. W ich ramach zostały ustalone kierunki działań oraz prowadzące do ich realizacji zadania, które w całości wypełniają ustawowe cele dla opracowywania gminnych programów opieki nad zabytkami.

PRIORYTET NR I Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy	
Kierunki działania	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu	— uporządkowanie terenów dawnych cmentarzy ewangelickich, usytuowanych na terenach gminnych; — prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy historycznych nagrobkach i miejscach

	pamięci narodowej na zabytkowych cmentarzach oraz przy innych kapliczkach, krzyżach; — zamieszczanie na stronie internetowej gminy dostępnych samorządowi informacji dotyczących możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych, ułatwiających właścicielom i zarządom obiektów zabytkowych terminowe i prawidłowe składanie stosownych wniosków w sprawie pozyskania dofinansowania; — w miarę możliwości organizacyjnych urzędu doradztwo w pozyskaniu funduszy zewnętrznych na zachowanie i utrzymanie obiektów zabytkowych.
Podejmowanie działań mających na celu wyeksponowanie zabytków	— weryfikacja oznakowania cmentarzy ewangelickich położonych na terenach gminnych; — weryfikacja i opracowanie tablic informacyjnych na zewnątrz obiektów wpisanych do rejestru zabytków, zawierających podstawowe dane historyczne o zabytkach.
PRIORYTET NR II Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Kierunki działania	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego	— przestrzeganie ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony dóbr kultury, w tym uwzględnienie stref ochrony konserwatorskiej; — konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; — przeciwdziałanie samowolom budowlanym, przy obiektach o walorach zabytkowych oraz interwencja władz gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
Ochrona obszaru kulturowego – historycznego gminy	— bieżące dokonywanie przeglądów zabytków na terenie gminy z udziałem rad sołeckich; — rozpoznanie i monitorowanie zabezpieczeń przed pożarem najcenniejszych obiektów zabytkowych.
PRIORYTET NR III Dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	
Kierunek działania	Zadania
Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego gminy	— weryfikacja i uzupełnienie o obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków; — weryfikacja i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków oraz planów ochrony zabytków na

	wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli lub zarządców rejestrowych obiektów zabytkowych; — kontrola dokumentacji fotograficznej w założonych karatach ewidencyjnych zabytków znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Rogowo oraz bieżąca aktualizacja przedmiotowej ewidencji; — dbanie o systematyczną aktualizację strony internetowej gminy wraz z umieszczeniem informacji o zasobie zabytkowym; — weryfikacja informacji dotyczących zabytków przy ewentualnym opracowywaniu folderu promującego gminę.
Edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy	— organizacja akcji społecznych mających na celu poznanie dziedzictwa kulturowego gminy — włączenie zagadnień informacyjno - edukacyjnych i promocyjnych w zakresie wartości i ochrony dziedzictwa kulturowego do działalności placówek oświatowo – kulturalnych (szkoły, biblioteka, dom kultury); — wspieranie działalności w zakresie realizacji projektów edukacyjnych związanych z lokalnym dziedzictwem kulturowym szkół, bibliotek oraz domu kultury działających na terenie Gminy Rogowo; — organizowanie konkursów historycznych, plastycznych i fotograficznych na temat obiektów zabytkowych w gminie (placówki edukacyjne, instytucje kultury); — wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw społecznych w zakresie podtrzymania tradycji kulturowej; — tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji i promocji regionu (w tym wsparcie szeroko pojętych kół zainteresowań, tworzenie miejsc do tego typu spotkań); — nawiązanie współpracy z prasą, radiem oraz wykorzystanie Internetu do prezentacji dziedzictwa kulturowego gminy (np. poprzez przygotowanie audycji)
Dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	— przedłożenie wykazu zabytków w danym sołectwie sołtysom i właścicielom zabytków; — udostępnianie do naukowego badania wszelkich informacji dotyczących zabytków i stanowisk archeologicznych

6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki stanowi podstawę do podejmowania szeregu działań związanych z ochroną dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego w okresie czterech lat po przyjęciu Programu przez Radę Gminy Rogowo. Wdrażanie i realizacja Programu jest procesem długotrwałym i odbywa się przy współudziale wielu osób i instytucji. W celu realizacji zadań przyjętych w przedmiotowym Programie zakłada się potrzebę następujących działań:

- a) współpraca władz samorządowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych czy parafiami,
- b) działania własne władz gminy, w tym:
 - instrumentów prawnych wynikających z przepisów ustawowych (włączanie zagadnień ujętych w Programie do obowiązujących i realizowanych w Gminie, programów strategii i planów, które decydują o kierunku i rozwoju Gminy oraz powiązanie ich z działaniami postulowanymi w Programie np. sporządzenie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które winny być objęte ochroną),
 - instrumentów finansowych (korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, dotacje, subwencje, dofinansowania),
 - instrumentów społecznych (m. in. działania edukacyjne, promocyjne, współpraca z organizacjami społecznymi i wyznaniowymi np. realizacja projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich,),
 - instrumentów koordynacji (m. in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi itp.),
 - instrumentów kontrolnych (m. in. bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, sporządzanie wykazu obiektów wymagających natychmiastowej interwencji, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturalnego);
- c) działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami i przedstawienia Radzie Gminy Rogowo. Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji Programu uwzględniająca:

- wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania programu,
- efektywność ich wykonania.

Ustalono następujące kryteria oceny realizowanych zadań:

PRIORYTET	KRYTERIUM OCENY
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy	— liczba przekazanych informacji dotyczących możliwości pozyskania środków zewnętrznych na odnowę zabytków oraz wartość wykonanych prac; — liczba uporządkowanych cmentarzy;

	— liczba oznakowanych cmentarzy ewangelickich; — liczba opracowanych tablic informacyjnych o obiektach wpisanych do rejestru zabytków; — wartość finansowa wykonanych prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	— ocena aktualności studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m. in. pod kątem aktualności zapisów w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej; — ilość dokonanych przeglądów zabytków znajdujących się na terenie gminy;
Dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	— liczba wydanych publikacji, folderów promocyjnych zawierających opis zabytków gminy; — ocena stopnia aktualizacji gminnej ewidencji zabytków oraz programów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego dla zabytków rejestrowych; — ocena aktywności placówek oświatowo - kulturalnych w zakresie działalności edukacyjno – promocyjnej poświęconej tematyce dziedzictwa kulturowego gminy (wystawy, warsztaty, warsztaty, zajęcia lekcyjne, pracownie); — liczba akcji społecznych zorganizowanych na terenie Gminy Rogowo; — liczba konkursów dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy; — ocena wsparcia inicjatyw społecznych w zakresie podtrzymywania tradycji kulturowej

Kolejny Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo powinien być opracowany po czterech latach od przyjęcia obecnego przez Radę Gminy w Rogowie.

8. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawowym dokumentem regulującym sprawy związane z finansowaniem opieki nad zabytkami na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292). Integralną jej częścią, wynikającą z zapisu art. 80 jest rozporządzenie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określające szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane wpisane do rejestru zabytków oraz sposób prowadzenia dokumentacji, w tym zakresie (Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. Dz. U. z 2023 r. poz. 2425 z późn. zm.).

Podmiotem odpowiedzialnym za utrzymanie zabytku w dobrym stanie jest osoba/grupa osób posiadająca do niego tytuł prawny w postaci aktu własności, użytkowania wieczystego czy też trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie prac przy zabytkach jest jej zadaniem własnym. Posiadacze zabytków są zobowiązanymi do finansowania przy nich prac konserwatorskich, restauratorskich czy też robót budowlanych i mają oni możliwość ubiegania się o stosowne dofinansowanie.

Realizacja celów zawartych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rogowo realizowana będzie poprzez współpracę władz Gminy Rogowo z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko – Pomorskiego, przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów finansowych w postaci dotacji. Cele ujęte w przedmiotowym Programie będą realizowane również poprzez inicjatywy własne Gminy Rogowo przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność Gminy.

Urząd Marszałkowski przeznacza również środki finansowe na restaurację zabytków w ramach:

- projektów kluczowych RPO Województwa Kujawsko - Pomorskiego,
- przedsięwzięć ujętych w lokalnych programach rewitalizacji w ramach RPO,
- inwestycji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu – rewaloryzacja zabytkowych zespołów parkowych,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu – dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Pałuki Wspólna Sprawa” - realizowanie projektów unijnych.

Ponadto właściciele zabytków lub osoby posiadające prawo własności do zabytku mogą skorzystać ze źródeł zewnętrznych tj.:

- Departamentu Ochrony Zabytków, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków),
- Fundusz Kościelny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – obiekty sakralne wpisane do rejestru zabytków (obiekty sakralne) – remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolację, remonty stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej,
- Urząd Marszałkowski – Departament Kultury – który ma wpisany w działalność dbanie o dobra kultury i podejmowanie działań ochronnych oraz uwzględnianie zadań z zakresu ochrony zabytków w budżecie Województwa Kujawsko - Pomorskiego, w tym zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury oraz wspieranie rozwoju kultury oraz ochrona i racjonalne wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego.

Dotacje udzielane są na wykonywanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Województwa Kujawsko - Pomorskiego, dostępnych publicznie, posiadających istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe i znajdujących się w złym stanie technicznym.

W przypadku Gminy Rogowo zadania ujęte w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami będą finansowane ze środków własnych, których sposób finansowania przedstawia tabela poniżej.

L. p.	Zadanie	Jednostka realizująca	Sposób finansowania	Rok realizacji	Środki finansowe w zł (wartości szacunkowe)
1	Uporządkowanie terenów dawnych cmentarzy ewangelickich, usytuowanych na terenach gminnych poprzez prace porządkowe pracowników robót publicznych Urzędu Gminy	Urząd Gminy Rogowo	Środki własne Gminy Rogowo	2026	5.000,00
				2028	4.000,00
2	Organizowanie konkursów historycznych, plastycznych i fotograficznych na temat obiektów zabytkowych w gminie. Zakup nagród dla uczestników konkursu.	Urząd Gminy Rogowo	Środki własne Gminy Rogowo	2025	3.000,00
				2026	3.200,00
				2027	3.400,00
				2028	3.600,00

UZASADNIENIE

W świetle zapisu art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) zarządy województw, powiatów i wójtowie sporządzają odpowiednio dla danej jednostki samorządu terytorialnego programy opieki nad zabytkami na okres 4 lat.

Program ma na celu głównie włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań związanych z koncepcją przestrzennego zagospodarowania gminy, uwzględnianie uwarunkowań prawnych ochrony zabytków, zahamowanie procesów degradacji zabytków, ich wyeksponowanie oraz upowszechnienie i promowanie dziedzictwa kulturowego. Ponadto program poprzez działania edukacyjne, ma budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej.

Sporządzony przez Wójta przedmiotowy program został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy (nr pisma WUOZ.DB.RDZ.5121.1.2025.HM. z dnia 14 maja 2025 r.). Po wyczerpaniu powyższej procedury na tle zapisu art. 87 ust. 3 i 4 cytowanej ustawy Rada Gminy przyjmuje przedmiotowy program w formie uchwały. Uchwała ta podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko - Pomorskiego.

Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

Przewodniczący Rady Gminy

Robert Wódczak